

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pruszkowa na lata 2023-2029

Pruszków
poznasz - polubisz

Opracowanie:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opracowano w oparciu o materiały źródłowe pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie, Urzędu Miasta Pruszkowa oraz jednostek organizacyjnych Miasta Pruszkowa. Elektroniczna wersja Strategii znajduje się na stronie internetowej Miasta www.pruszkow.pl, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej www.mopspruszkow.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej obu instytucji.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
1.1. PODSTAWA OPRACOWANIA I METODYKA PRACY NAD STRATEGIĄ.....	5
1.2. ZGODNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	7
1.2.1. SAMORZĄDOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE	7
1.2.2. KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE	12
1.2.3. UNIJNE DOKUMENTY STRATEGICZNE	13
DIAGNOZA.....	14
2.1.1. INFORMACJE OGÓLNE I POŁOŻENIE	15
2.1.2. DEMOGRAFIA	17
2.1.3. RYNEK PRACY.....	19
2.1.4. SYTUACJA MIESZKANIOWA.....	21
2.1.5. OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3, OŚWIATA I WYCHOWANIE	23
2.1.6. OPIEKA ZDROWOTNA I BEZPIECZEŃSTWO	29
2.1.7. DZIAŁANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	32
2.1.8. KULTURA.....	34
2.2.1. DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	35
2.2.2. GŁÓWNE PROBLEMY Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ	38
2.2.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA	44
2.2.4. ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ	46
2.2.5. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE.....	50
2.2.6. WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA	54
2.2.7. OSOBY STARSZE, NIESAMODZIELNE I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	56
2.3. ANALIZA SWOT	60
2.4. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ.....	63
3. STRATEGIA.....	66
3.1. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	68
4. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	84

An aerial photograph of a park or natural area. A winding stream flows through the center, surrounded by lush green trees and vegetation. In the upper right, there is a paved area with a parking lot containing several cars and a small building. The overall scene is vibrant and green, suggesting a well-maintained natural space.

WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pruszkowa na lata 2023-2029 została opracowana dla wyznaczenia celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań mających w efekcie przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, a w szczególności tych osób, które są zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Dokument jest kontynuacją działań zawartych w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pruszkowa na lata 2016-2022. Cele w niniejszej Strategii również dotyczą m.in. minimalizowania poziomu niesamodzielności życiowej, aktywizacji osób bezrobotnych, poprawy funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie Miasta Pruszkowa zostały zdiagnozowane na podstawie danych statystycznych i sprawozdań. Dodatkowo przeprowadzono analizę strategiczną opartą na identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT). Z opracowanej diagnozy wyłaniają się konkretne problemy, które należy minimalizować, ale i potencjały Miasta Pruszkowa, które warto wykorzystać.

1.1. PODSTAWA OPRACOWANIA I METODYKA PRACY NAD STRATEGIĄ

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny i powiatowy na mocy art. 17.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej:

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Celem tych programów jest reintegracja, integracja osób i rodzin z różnych powodów zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane przez gminy, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Na treść i realizację gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ również inne akty prawne, do których należą:

- Ustawa o samorządzie gminnym,
- Ustawa o samorządzie powiatowym,
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,

- Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- Ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- Ustawa o dodatkach mieszkaniowych,
- Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Uwarunkowania prawne jedynie w części określają zakres niniejszego dokumentu. Zakres Strategii będzie dostosowany do specyficznych potrzeb mieszkańców. Ważne jest, aby dobrze zdiagnozować zagrożenia i zaplanować działania, które przyczynią się do prawidłowego funkcjonowania osób mieszkających w mieście. Opracowanie kompleksowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma zapobiegać przeciwnościom dnia codziennego, jak i nagłym sytuacjom kryzysowym.

Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu wykorzystano następujące metody pozyskiwania danych:

DESK RESEARCH. Podstawą tej metody są dokumenty statystyki publicznej, sprawozdania, analizy i publikacje, roczniki statystyczne. Przy sporządzaniu diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta wykorzystano dane Urzędu Miasta Pruszkowa, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie za lata 2020-2022 oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego, które obejmują okres od 2019 do 2021 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

BADANIE ANKIETOWE. Element partycypacji społecznej, uwzględnienie udziału mieszkańców w procesie tworzenia strategii. Badania opinii publicznej oparte o kwestionariusz ankietowy, w którym mieszkańcy miasta pytani byli o ogólne warunki życia i dotyczące ich problemy społeczne. Badania ankietowe były przeprowadzone od 23 marca do 13 kwietnia 2023 roku. Wpłynęło 501 ankiet, z czego 81,40% kwestionariuszy wypełniły kobiety, a 18,60% mężczyźni. 57,50% osób wypełniających ankietę było w wieku 18 - 35 lat, następnie 20,80% było w wieku 26-35 lat, a 14,40% w wieku 46-55 lat. Powyżej 65 lat wypełniło jedynie 1,80% respondentów. Najwięcej, bo aż 76,40% osób posiada wykształcenie wyższe, a 21,00 % osób średnie. Ponad 75% ankietowanych pracuje na podstawie umowy o pracę, a blisko 3% jest emerytem lub rencistą.

SPOTKANIA KONSULTACYJNE. Podczas pierwszego spotkania roboczego Zespół ds. opracowania dokumentu (powołany Zarządzeniem nr 64/2023 Prezydenta Miasta Pruszkowa z dnia 22 lutego 2023 roku w sprawie

powołania zespołu ds. opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pruszkowa na lata 2023-2029) wraz pracownikami Urzędu Miasta Pruszkowa oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie zapoznali się z harmonogramem prac nad strategią. Została przeprowadzona również dyskusja na temat obszarów problemowych. Następnie odbył się wywiad pogłębiony, na którym omówiono wyniki badań ankietowych, mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia wraz z potencjałami Pruszkowa. Na trzecim spotkaniu o charakterze warsztatowym omawiano cel główny Strategii oraz opracowywano cele strategiczne, operacyjne, a także kierunki działań, przy udziale przedstawicieli instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych.

KONSULTACJE SPOŁECZNE. Bardzo ważny element partycypacji społecznej, proces dialogu pomiędzy przedstawicielami władz (każdego szczebla - od lokalnych po centralne) a mieszkańcami, mający na celu zebranie głosów mieszkańców i w oparciu o nie podjęcie przez władze optymalnych decyzji w sprawach publicznych. Konsultacje społeczne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pruszkowa na lata 2023-2029 zostały przeprowadzone w formie elektronicznej. Mieszkańcy mogli wnieść uwagi za pośrednictwem opracowanego formularza, osobiście lub telefonicznie.

1.2. ZGODNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pruszkowa ze względu na swój charakter musi opierać się na korespondencji i współzależności z dokumentami strategicznymi na poziomie zarówno miasta, powiatu pruszkowskiego, jak i województwa mazowieckiego. Dodatkowo pod uwagę należy również wziąć zapisy wynikające z dokumentów ogólnokrajowych, które wyznaczają trendy i główne kierunki rozwoju polityki społecznej oraz są zgodne z dokumentami europejskimi.

1.2.1. SAMORZĄDOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2030+ Innowacyjne Mazowsze

Sformułowane w tym dokumencie cele strategiczne są reakcją na zidentyfikowane problemy oraz przyszłościowe wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Wyznaczono cel główny: ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA POPRZEZ TRWAŁY I ZRÓWNOWAŻONY PRZESTRZENNIE ROZWÓJ WOJEWÓDZTWA, SŁUŻĄCY WZROSTOWI ZNACZENIA REGIONU w EUROPIE i NA ŚWIECIE, PRZY POSZANOWANIU ZASOBÓW ŚRODOWISKA. Realizacja celu głównego odbywać się będzie poprzez pięć celów strategicznych przyporządkowanych pięciu obszarom:

Obszar	Nazwa celu	Opis celu
Gospodarka	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii
Dostępność	Dostępne i mobilne Mazowsze	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego
Środowisko i energetyka	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody
Społeczeństwo	Mazowsze zintegrowane społecznie	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki
Kultura i dziedzictwo	Mazowsze bogate kulturowo	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia

Strategia Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego na lata 2015-2025

Na podstawie wizji, która brzmi *Powiat Pruszkowski to miejsce, które pozwala mieszkańcom w pełni korzystać zarówno z zalet bycia częścią stołecznej aglomeracji, jak i z dobrych stron spokojnego na uboczu. W powiecie pruszkowskim estetyczna, pełna zieleni przestrzeń publiczna i spokojne sąsiedztwo współgrają ze sprawną infrastrukturą oraz różnorodną bazą nowoczesnych usług i przemysłu, a rozwój oparty jest na współpracy terytorialnej i partycypacji*, która jednocześnie jest celem głównym Strategii, wypracowano 19 celów strategicznych, podzielonych na pięć obszarów tematycznych, którymi są:

- **Obszar: Wysoki kapitał ludzki i społeczny jako podstawa rozwoju gospodarczego:**
  - Cel A: Poprawa jakości edukacji i podnoszenie kapitału ludzkiego pozwalające mieszkańcom na uzyskanie satysfakcji zawodowej i stymulujące rozwój regionu,
  - Cel B: Podniesienie skuteczności aktywnego stymulowania zatrudnienia, aby ułatwić mieszkańcom znalezienie satysfakcjonującej pracy,
  - Cel C: Stworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju biznesu ze szczególnym uwzględnieniem społecznie odpowiedzialnego biznesu o wysokim zapotrzebowaniu na wysoko wykwalifikowanych pracowników, aby zapewnić wysoką jakość miejsc pracy powstających w powiecie,
  - Cel D: Rozwój kapitału społecznego pozwalający na budowanie trwałych więzi społecznych i włączenie jak największej liczby mieszkańców w działania na rzecz dobra wspólnego.

- **Obszar: Przyjazne mieszkańcom rozwiązania komunikacyjne:**
  - Cel E: Zapewnienie sprawnej komunikacji wewnątrz powiatu i połączeń z Warszawą, a także zwiększenie dostępności alternatyw dla samochodu,
  - Cel F: Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego,
  - Cel G: Zapewnienie atrakcyjności roweru jako środka transportu.
- **Obszar: Bezpieczeństwo i równość szans:**
  - Cel H: Podniesienie skuteczności służb ratunkowych, aby szybko i skutecznie nieść mieszkańcom pomoc w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia i mienia,
  - Cel I: Podniesienie skuteczności działań profilaktycznych celem zapobiegania zagrożeniom cywilizacyjnym i naturalnym,
  - Cel J: Poprawa efektywności i organizacji działania pomocy społecznej zapewniające realne i adekwatne do potrzeb wsparcie osobom potrzebującym,
  - Cel K: Poprawa jakości i dostępności usług zdrowotnych pozwalająca zaoferować mieszkańcom wysoki standard opieki w pobliżu miejsca zamieszkania,
  - Cel L: Włączenie społeczne zapewniające członkom różnych grup społecznych równe korzystanie z oferty powiatu.
- **Obszar: Wysoki standard zamieszkania i wypoczynku:**
  - Cel M: Poprawa jakości oraz dostępności oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej, pozwalająca na atrakcyjne spędzanie czasu wolnego blisko miejsca zamieszkania,
  - Cel N: Poprawa stanu i dbałość o środowisko naturalne, pozwalające dzisiejszym i przyszłym mieszkańcom powiatu na życie w zdrowym otoczeniu,
  - Cel O: Poprawa ładu przestrzennego i zapewnienie odpowiedniej ilości zieleni na terenach zurbanizowanych, aby powiat wyróżniał się wysoką estetyką i atrakcyjnością.
- **Obszar: Sprawna i otwarta na mieszkańców administracja:**
  - Cel P: Osiągnięcie wysokiej efektywności pozyskiwania finansowania zewnętrznego pozwalające na realizację aspiracji rozwojowych wspólnoty powiatowej,
  - Cel Q: Usprawnienie organizacji i efektywności działania urzędu, aby zapewnić mieszkańcom szybką i komfortową obsługę,
  - Cel R: Otwarcie urzędu na mieszkańców dzięki partycypacji, rozwiązaniom informatycznym i jawności informacji,
  - Cel S: Osiągnięcie wysokiego poziomu współpracy jednostek administracji, aby realizować wspólne cele efektywniej i kompleksowo.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Pruszkowskiego na lata 2017-2025

W Strategii określono wizję rozwoju społecznego powiatu pruszkowskiego, która brzmi: *Powiat Pruszkowski atrakcyjnym i bezpiecznym miejscem do życia dla jego mieszkańców, pozwalającym realizować ich aspiracje edukacyjne, zawodowe i społeczne, posiadającym sprawny system wsparcia społecznego*. Misja natomiast jest następująca: *Rozwój społeczności lokalnej dzięki działaniom podejmowanym przez samorząd powiatu we współpracy z partnerami społecznymi*. Realizacja nakreślonej wizji i wypełnienie przyjętej misji są uwarunkowane realizacją poniższych celów strategicznych i operacyjnych:

- Cel strategiczny I: Wspieranie rodzin, zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży.

Cele operacyjne:

- ✓ Pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ich podstawowych funkcji,
- ✓ Organizacja opieki zastępczej, pomoc wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- ✓ Wsparcie dzieci i młodzieży, w tym dotkniętych niepełnosprawnością w kształceniu i rozwoju,
- ✓ Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

- Cel strategiczny II Aktywizacja i wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cele operacyjne:

- ✓ Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy,
- ✓ Ograniczanie zjawiska ubóstwa, wykluczenia społecznego oraz bezdomności.

- Cel strategiczny III Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.

Cele operacyjne:

- ✓ Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki,
- ✓ Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

- Cel strategiczny IV: Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w powiecie.

Cele operacyjne:

- ✓ Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- ✓ Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

- Cel strategiczny V: Zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej.

Cele operacyjne:

- ✓ Rozwój kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej,
- ✓ Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia Rozwoju Miasta Pruszkowa na lata 2021-2030

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Miasta Pruszkowa, jego sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Miasta opisanego w wizji rozwoju określono 3 cele strategiczne, którymi są:

- Cel I:** Atrakcyjna przestrzeń, dostępna i spójna terytorialnie
Cel II: Zrównoważony rozwój gospodarki oparty na zasobach środowiska przyrodniczego
Cel III: Aktywne społeczeństwo korzystające z kompleksowej oferty społecznej

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE:					
CEL I: Atrakcyjna przestrzeń, dostępna i spójna terytorialnie		CEL II: Zrównoważony rozwój gospodarczy oparty na zasobach środowiska przyrodniczego		CEL III: Aktywne społeczeństwo korzystające z kompleksowej oferty społecznej	
CELE OPERACYJNE:					
1.1.	Funkcjonalna infrastruktura drogowa	2.1.	Partnerski rozwój biznesu i przedsiębiorczości	3.1.	Społeczeństwo obywatelskie
1.2.	Nowoczesna, atrakcyjna i estetyczna przestrzeń publiczna	2.2.	Proekologiczne Miasto	3.2.	Wysoka jakość opieki, edukacji i wychowania
1.3.	Ekologiczny transport publiczny	2.3.	Zmodernizowany system gospodarowania odpadami	3.3.	Atrakcyjna, nowatorska i odpowiadająca na zapotrzebowanie mieszkańców oferta spędzania czasu wolnego
1.4.	Bezpieczne Miasto			3.4.	Pozytywny wizerunek Miasta

Cele strategiczne Miasta Pruszkowa odwzorowują obszary rozwojowe w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

1.2.2. KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Raport Polska 2030

Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe” wskazuje wyzwania w perspektywie do 2030 roku:

- wzrost i konkurencyjność,
- sytuacja demograficzna,
- wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy,
- odpowiedni potencjał infrastruktury,
- bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne,
- gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego,
- solidarność i spójność regionalna,
- poprawa spójności społecznej,
- sprawne państwo,
- wzrost kapitału społecznego Polski.

Wskazuje się również na pięć kluczowych czynników rozwoju kraju w perspektywie 2030 roku.:

- warunki dla szybkiego wzrostu inwestycji,
- wzrost aktywności zawodowej i mobilności Polaków,
- rozwój produktywności i innowacyjności,
- efektywna dyfuzja rozwoju w wymiarze regionalnym i społecznym,
- wzmocnienie kapitału społecznego i sprawności państwa.

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021-2030.

Dokument ten, oparty na zasadzie solidarności i pomocy, ma zapewnić niezależne funkcjonowanie OzN oraz dostępność komunikacyjną.

Wyznaczono następujące obszary priorytetowe :

- niezależne życie
- dostępność
- edukacja
- praca
- warunki życia i ochrona socjalna
- zdrowie
- budowanie świadomości

- koordynacja

Strategia obejmuje również 130 działań operacyjnych z konkretnymi wskaźnikami.

ogółu społeczeństwa.

W aspekcie wzmocnienia kapitału społecznego szczególnie istotne są działania zmierzające do zwiększenia spójności społecznej. Instrumenty polityki społecznej powinny być nastawione przede wszystkim na likwidację bądź minimalizację przyczyn wykluczenia. Ważna jest integracja społeczna i ekonomiczna. Należy podjąć działania, które będą częścią aktywnej polityki społecznej, a osoby dotknięte dysfunkcjami i deficytami będą miały szansę w pełni uczestniczyć w codziennym życiu

1.2.3. UNIJNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

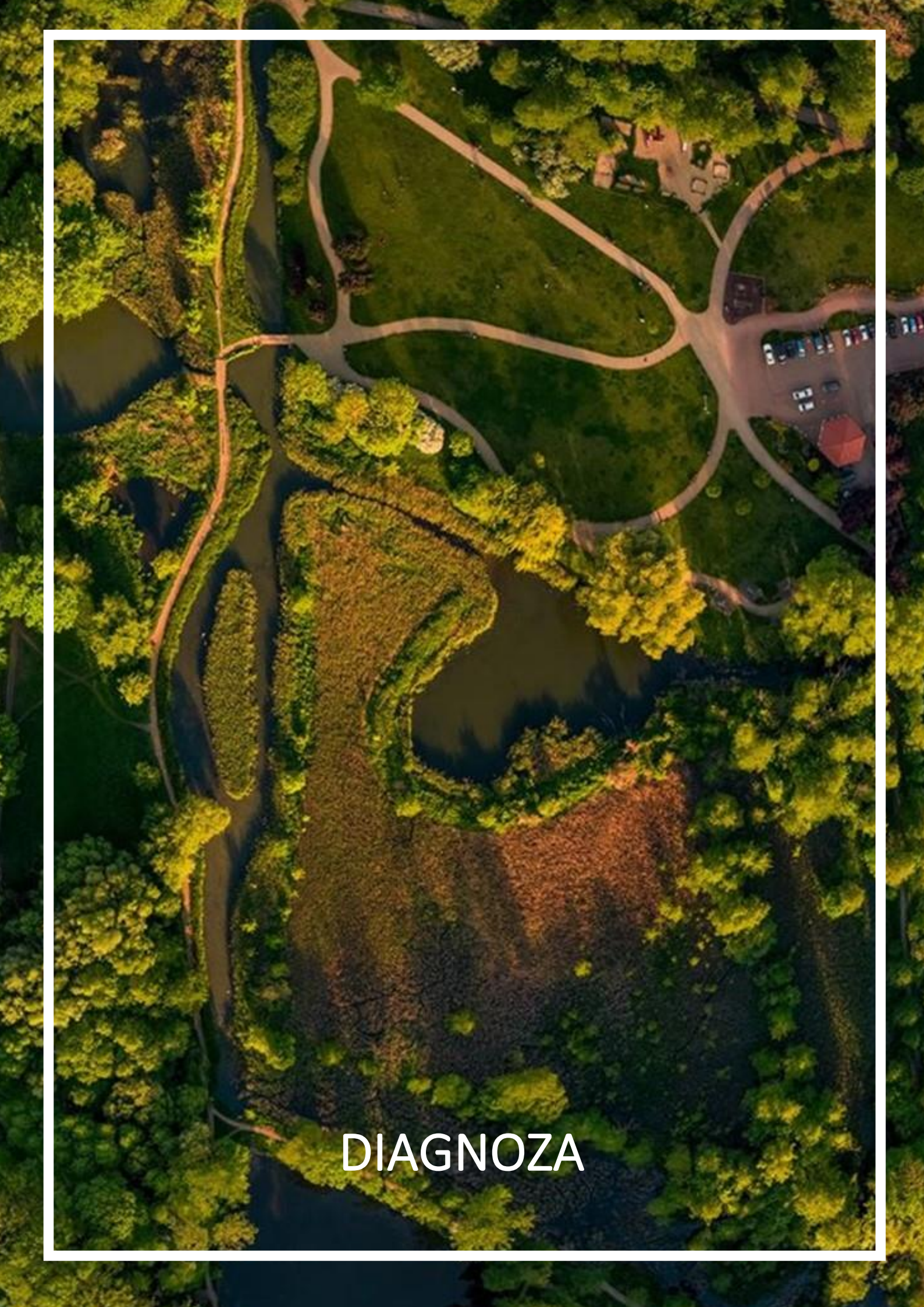
Europejski filar praw socjalnych opiera się na 20 podstawowych zasadach uporządkowanych według trzech następujących kategorii:

- I. równe szanse i dostęp do zatrudnienia
- II. uczciwe warunki pracy
- III. ochrona socjalna i integracja społeczna.

Ostatnia, trzecia kategoria dotyczy spraw związanych z pomocą społeczną, znajdują się w niej następujące filary: opieka nad dziećmi i wsparcie dla dzieci, ochrona socjalna, świadczenia dla bezrobotnych, minimalny dochód, świadczenia emerytalne i renty, służba zdrowia, integracja osób niepełnosprawnych, opieka długoterminowa, mieszkalnictwo i pomoc dla bezdomnych i dostęp do niezbędnych usług.

Wdrażanie zasad i praw określonych w ramach europejskiego filaru praw socjalnych ma zapewnić większe włączenie społeczne wszystkich obywateli Unii Europejskiej. Włączenie społeczne było jednym z jedenastu priorytetów polityki spójności w okresie 2014–2020. Aspekt włączenia społecznego będzie obecny również w programie EFS+ (Europejski Fundusz Społeczny) na lata 2021-2027. Zostanie on wzmocniony dzięki połączeniu FEAD (Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym) i EFS. Połączenie tych dwóch funduszy pozwoli na bardziej strategiczne podejście wzmacniając związek między wsparciem w postaci pomocy materialnej (wspieranym ze środków FEAD), a całkowitym wsparciem społecznym i aktywizacją zawodową (wspierane ze środków EFS).

Europejski Fundusz Społeczny+ będzie głównym instrumentem finansowym UE służącym inwestowaniu w kapitał ludzki oraz głównym nośnikiem wzmocnienia spójności społecznej, poprawy sprawiedliwości społecznej i zwiększania konkurencyjności w Europie.

DIAGNOZA

2.1. SPOŁECZNO-GOSPODARCZA CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1.1. INFORMACJE OGÓLNE I POŁOŻENIE

Gmina Miasto Pruszków jest **gminą miejską** położoną w zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie pruszkowskim, którego jest siedzibą. Miasto Pruszków znajduje się w granicach aglomeracji warszawskiej, będąc z nią powiązany strukturalnie i funkcjonalnie. Odległość z Pruszkowa do Warszawy wynosi jedynie 15 km w kierunku północno-wschodnim. W ujęciu fizycznogeograficznym Miasto położone jest na Równinie Łowicko-Błońskiej, nad rzeką Utratą.

Miasto Pruszków sąsiaduje z gminami: Brwinów (od zachodu), Ożarów Mazowiecki (od północy), Michałowice (od południa) i Piastów (od wschodu). Jego powierzchnia całkowita wynosi 19,19 km². W Mieście wydzielonych zostało 7 jednostek pomocniczych – dzielnic: Centrum, Bąki, Gąsin, Malichy, Ostoja, Tworki i Żbików.

Miasto Pruszków będąc częścią aglomeracji warszawskiej w podregionie zachodnim jest silnie powiązane z Warszawą zarówno przestrzennie, jak i funkcjonalnie (m.in.: poprzez dojazdy do pracy, szkoły czy dostęp do usług). Wśród zalet takiego położenia można wymienić rozwinięte systemy połączeń drogowych i kolejowych, które umożliwiają swobodne przemieszczanie się mieszkańców nie tylko do stolicy kraju. Położenie w bliskim sąsiedztwie Miasta Stołecznego Warszawy sprawia, iż Miasto zlokalizowane jest również w strefie, w której zauważalne jest najsilniejsze rzeczywiste oddziaływanie stolicy. Dzięki bliskości ośrodka metropolitalnego następuje przenoszenie się mieszkańców i przedsiębiorców do strefy podmiejskiej, a poprzez przepływ informacji, rozwój sieci transportowej i dostępności usług obszary te zaczynają się rozwijać gospodarczo. Istotnym aspektem jest jednak umiejętne zapobieganie chaotycznemu rozprzestrzenianiu się zabudowy, a przy tym problemom z jakością dróg i dostępem do infrastruktury technicznej oraz pogarszaniem się przestrzeni publicznej.

Układ komunikacyjny Miasta tworzy autostrada A2, w jego północnej części, stanowiąca fragment transnarodowej drogi E30 relacji Berlin – Warszawa, docelowo do granicy z Białorusią. Sieć uzupełniają cztery drogi wojewódzkie:

- ✓ DW701 relacji Józefów – Ożarów Mazowiecki,
- ✓ DW718 relacji Pruszków – Borzęcin Duży,
- ✓ DW719 relacji Warszawa – Puszcza Mariańska,
- ✓ DW760 łącząca stację kolejową Pruszków z DW718.

Na terenie Miasta zlokalizowany jest dworzec kolejowy będący dworcem aglomeracyjnym według klasyfikacji Polskich Kolei Państwowych. Stacja obsługuje połączenia realizowane w ramach Szybkiej Kolei Miejskiej i Kolei

Mazowieckich. Ponadto rozlokowane są trzy przystanki Warszawskiej Kolei Dojazdowej. Funkcjonujące połączenia umożliwiają dojazd do Warszawy w ciągu 30 minut, natomiast do międzynarodowego portu lotniczego im. F. Chopina w ciągu 20 minut. Przewozy odbywają się z wykorzystaniem linii kolejowych zlokalizowanych na terenie Miasta:

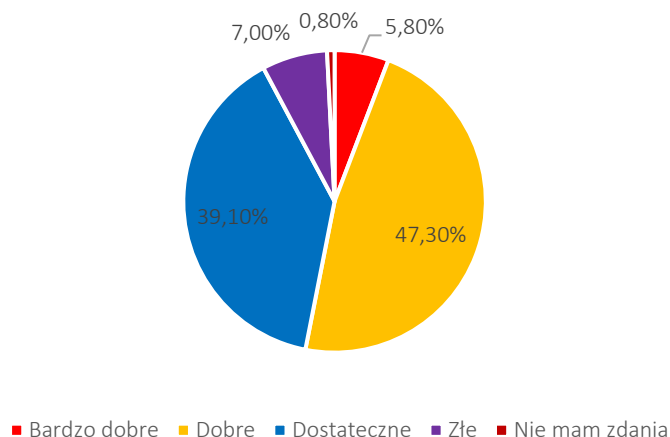
- ✓ Nr 1 relacji Warszawa Zachodnia – Katowice,
- ✓ Nr 47 relacji Warszawa Śródmieście WKD – Grodzisk Mazowiecki Radońska,
- ✓ Nr 447 relacji Warszawa Zachodnia – Grodzisk Mazowiecki.

Komunikację zbiorczą na terenie Miasta uzupełniają połączenia autobusowe realizowane na 8 liniach przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Grodzisku Mazowieckim sp. z o.o. oraz przez Zarząd Transportu Miejskiego miasta stołecznego Warszawy, na mocy zawartego porozumienia. W ramach komunikacji zbiorowej podmiejskiej realizowane są przewozy przez Grodziskie Przewozy Autobusowe (3 linie) i Gminne Linie Autobusowe – Brwinów (2 linie).

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego dokumentu badaniu ankietowym respondenci poproszeni zostali o ocenę dostępności połączeń komunikacyjnych pomiędzy Gminą Pruszków a innymi gminami i miastami. W skali od 1 do 5 (gdzie 1 oznacza „źle”, a 5 oznacza „bardzo dobrze”) dostępność komunikacji została oceniona na 3,25, co plasuje ją w gronie najlepiej ocenianych aspektów życia w Mieście.

Ankietowani poproszeni zostali również o ocenę aktualnych warunków życia w Mieście. Ponad 47% ankietowanych uważa, iż ogólne warunki życia w Mieście są dobre, a prawie 6%, że są bardzo dobre. 39% respondentów uznała je za przeciętne, a tylko 7% jako złe. Pozostali respondenci „nie mieli zdania”. Można zatem przyjąć, iż mieszkańcy Miasta Pruszkowa, którzy stanowili aż 97,6% ankietowanych, są zadowoleni z życia na terenie Gminy, oferowanych przez nią usług i możliwości.

Rysunek 1. Aktualne ogólne warunki życia na terenie Miasta Pruszkowa według ankietowanych

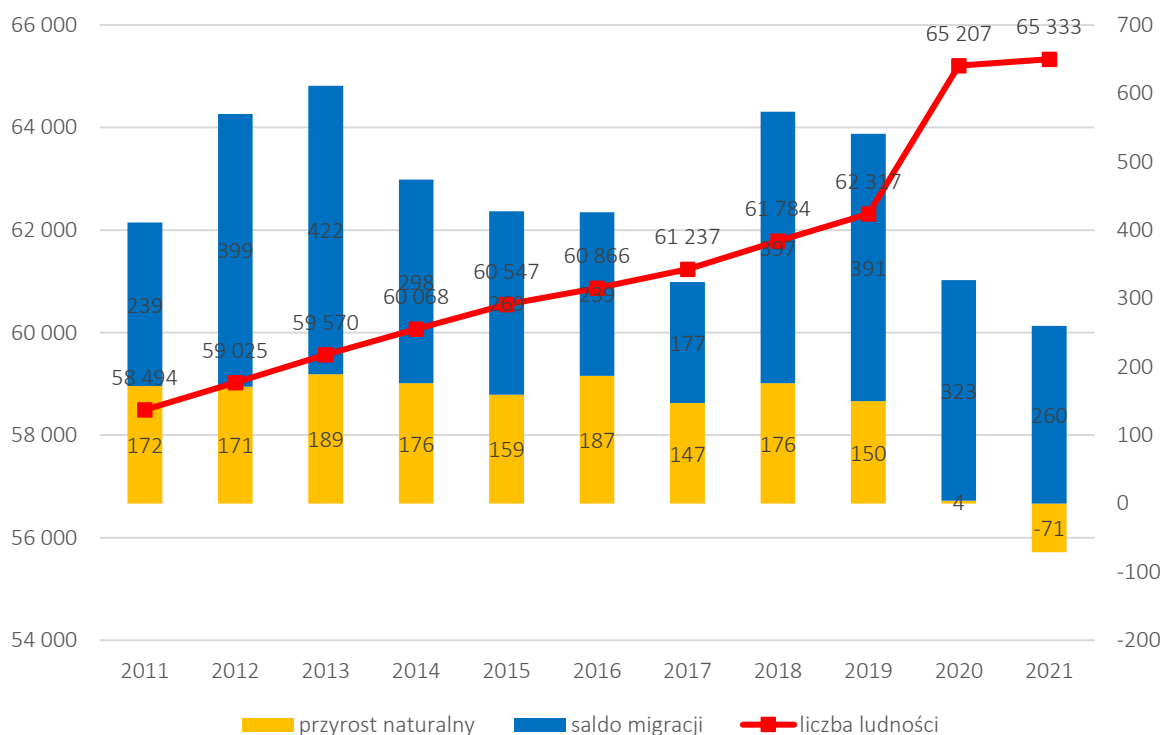
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

2.1.2. DEMOGRAFIA

W 2021 roku Gminę Pruszków zamieszkiwało 65 333 osoby. Była to najliczniejsza Gmina w powiecie pruszkowskim – jej mieszkańcy stanowili 37% wszystkich mieszkańców powiatu. Obserwuje się systematyczny wzrost liczby mieszkańców Miasta, lecz największy wzrost nastąpił w 2020 roku, kiedy to liczba mieszkańców wzrosła o 2 890 w stosunku do roku poprzedniego. Jest to uwarunkowane położeniem Miasta w aglomeracji warszawskiej, w której obserwowane są dynamiczne procesy suburbanizacji, czyli przenoszenia się mieszkańców głównego ośrodka miejskiego (Warszawy) na obszary podmiejskie. Wśród decydujących o tym fakcie czynników można wymienić panujące na tym obszarze korzystniejsze warunki ekonomiczne dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego, szczególnie jednorodzinnego oraz walory środowiska naturalnego przy jednoczesnym zapewnieniu dobrej i stale usprawnianej komunikacji z Warszawą. Stąd też zauważalne jest w Mieście dodatnie saldo migracji. Z kolei współczynnik przyrostu naturalnego do roku 2019 znajdował się na wysokim dodatnim poziomie, by w roku 2020 osiągnąć wartość 4, a w 2021 spaść do poziomu -71. Sytuacja ta może być pokłosiem pandemii Covid-19, jednak tendencja zmian wymaga dalszej obserwacji.

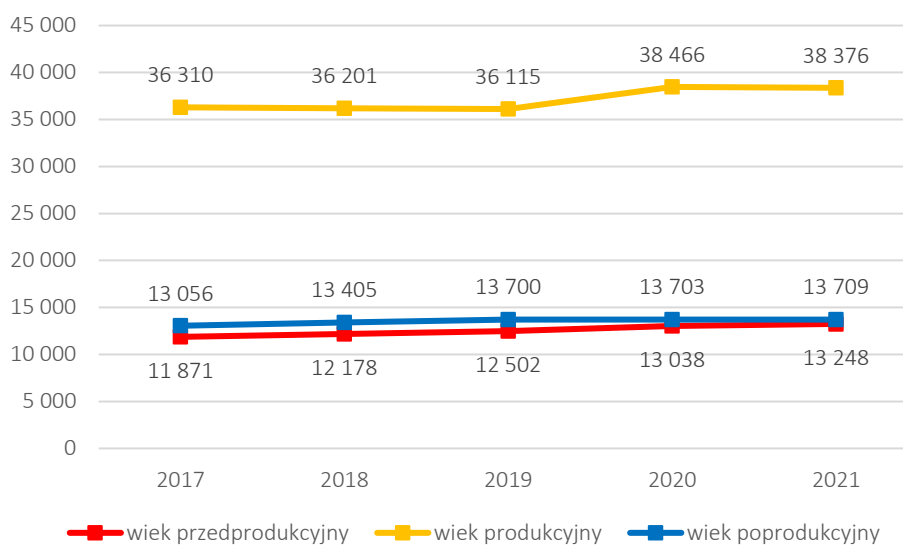
Rysunek 2. Zmiany liczby ludności na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2011-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższy wykres przedstawia kształtowanie się poszczególnych grup wiekowych w Pruszkowie. Na wykresie tym również widać zwiększającą się liczbę mieszkańców, w każdej grupie wiekowej. Pozytywnym aspektem jest stale rosnąca liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, czyli dzieci i młodzieży, niemalże równająca się z liczbą mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, czyli seniorów. Dynamika zachodzących zmian jest zatem optymistyczna.

Rysunek 3. Struktura ludności na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotnym wskaźnikiem demograficznym jest procent mieszkańców w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem, czyli osób stanowiących główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego. W Mieście Pruszków wskaźnik ten ulega tendencji spadkowej, co świadczy o zmniejszającej się liczbie mieszkańców w wieku kreatywnym (25-34 lat). Ponadto dynamika zmian jest wyższa na terenie Miasta niż w powiecie i nieznacznie niższa niż w województwie, co jest sytuacja niekorzystną. Wynika to prawdopodobnie z tego, iż osoby młode, np. po ukończeniu studiów nie wracają do domu rodzinnego, tylko pozostają w dużym mieście m.in. w Warszawie. Pruszków traktowany jest zatem jako miasto dla osób posiadających rodzinę lub chcących ją założyć w najbliższej przyszłości, natomiast niekoniecznie jest atrakcyjny dla osób młodych, skupionych na innych wartościach w życiu (np. rozwoju kariery zawodowej).

Rośnie z kolei współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi. Oznacza to, iż corocznie zwiększa się udział seniorów w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. Jest to tendencja charakterystyczna w całym kraju, jednak sprawia ona, iż należy bardziej pochylić się nad potrzebami osób starszych oraz może powodować zmieniające się zapotrzebowanie na niektóre usługi. Należy podkreślić, że w Mieście dynamika zmian jest znacznie niższa niż w powiecie i w województwie.

2.1.3. RYNEK PRACY

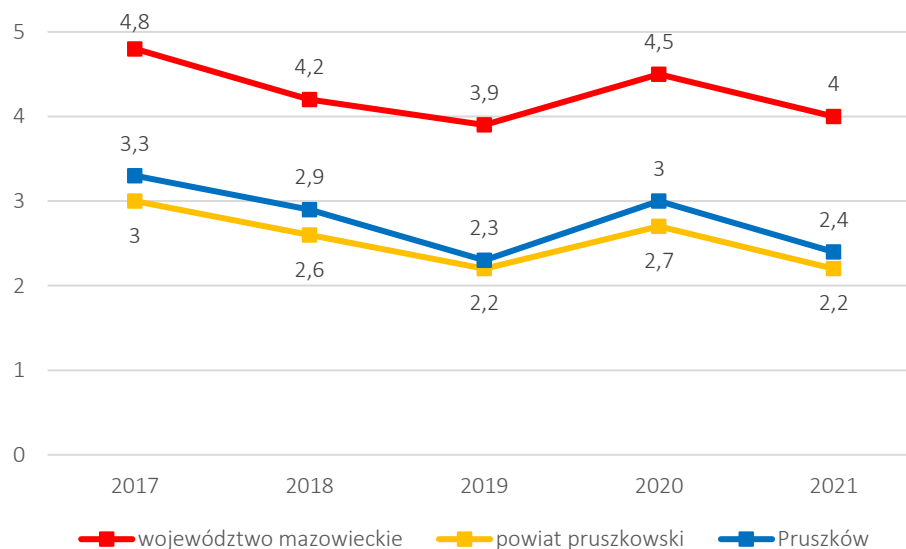

Jakość życia każdej społeczności gminnej zależy m.in. od sytuacji na rynku pracy. Stabilne zatrudnienie oraz satysfakcjonujące wynagrodzenie odpowiadające poziomowi wykształcenia, wpływają na chęć osiedlenia się w danej jednostce lub pozostania po zakończeniu edukacji przez ludzi młodych. Jednym z negatywnych zjawisk społecznych powiązanych z rynkiem pracy jest bezrobocie. Analizę udziału ludności w wieku produkcyjnym, która dotknięta była zjawiskiem bezrobocia w latach 2017-2021 przedstawia poniższa rycina. Stopa bezrobocia w analizowanych latach systematycznie spadała do roku 2019, aby wzrosnąć w roku 2020, co prawdopodobnie ponownie było związane z pandemią Covid-19, bowiem w 2021 roku stopa ponownie spadła.

Udział osób bezrobotnych w całkowitej liczbie osób w wieku produkcyjnym w Mieście Pruszków utrzymuje się na poziomie zbliżonym do średniej w powiecie pruszkowskim. Stopa bezrobocia w Gminie i powiecie jest niższa niż średnia w województwie mazowieckim. Ma to związek z większymi możliwościami uzyskania satysfakcjonującego zatrudnienia na terenie gmin wchodzących w skład powiatu pruszkowskiego niż mniej rozwiniętych i bardziej oddalonych od centralnego ośrodka miejskiego, jakim jest Warszawa. Ponadto samo miasto oferuje szeroką ofertę zatrudniania w jego obrębie.

Udział osób bezrobotnych w całkowitej liczbie osób w wieku produkcyjnym w Mieście Pruszków utrzymuje się na poziomie zbliżonym do średniej w powiecie pruszkowskim. Stopa bezrobocia w Gminie i powiecie jest niższa niż średnia w województwie mazowieckim. Ma to związek z większymi możliwościami uzyskania satysfakcjonującego zatrudnienia na terenie gmin wchodzących w skład powiatu pruszkowskiego niż mniej rozwiniętych i bardziej oddalonych od centralnego ośrodka miejskiego, jakim jest Warszawa. Ponadto samo miasto oferuje szeroką ofertę zatrudniania w jego obrębie.

Rysunek 4. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie Miasta Pruszkowa na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ostatnich 3 analizowanych latach (2020-2022) liczba osób bezrobotnych również ulegała wahaniom, lecz zaobserwować można tendencje spadkową – liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się z 1 141 osób w 2020 roku do 717 osób w roku 2022. W podziale na płeć wśród osób niezatrudnionych nieznacznie przeważają kobiety (udział bezrobotnych kobiet w całkowitej liczbie osób bezrobotnych w Mieście Pruszków wynosi około

52,3%). Większy odsetek kobiet wśród osób poszukujących pracy zazwyczaj wynika m.in. z obowiązków macierzyńskich i zachowania tradycyjnego podziału ról w małżeństwie, gdzie to kobieta opiekuje się gospodarstwem domowym, a mężczyzna utrzymuje dom. Problemem może być również niechęć pracodawców do zatrudniania kobiet wychowujących małe dzieci lub potencjalnie mogących zostać matkami w najbliższym czasie. Trudniejszy jest także powrót do aktywności zawodowej kobiet po przerwie związanej z macierzyństwem. Należy jednak mieć na uwadze również sytuację, w której kobiety nie chcą podejmować zatrudnienia i z własnego wyboru pozostają bezrobotne.

Odsetek osób z niepełnosprawnościami wśród osób bezrobotnych na terenie Miasta Pruszkowa wynosi około 6,28% i w ostatnich latach regularnie wzrasta, co jest sytuacją niekorzystną.

Tabela 1. Dane statystyczne w obszarze bezrobocia w Mieście Pruszków w latach 2020-2022

		2020	2021	2022
liczba bezrobotnych		1141	910	717
w tym	kobiety	593	483	375
	mężczyźni	548	427	342
odsetek os. z niepełnosprawnościami wśród bezrobotnych		3,33%	5,71%	6,28%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie.

Jednym z pytań zadanych w badaniu ankietowym była prośba o ocenę lokalnego rynku pracy w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało „źle”, a 5 „bardzo dobrze”. Średnia ocena osób biorących udział w badaniu wyniosła 3,03, co było umiarkowanym wynikiem pośród innych aspektów życia w Mieście branych pod uwagę.

Prace społecznie użyteczne to forma wsparcia skierowana do osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, jednocześnie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej albo uczestniczących w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia lub w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego. Prace te odbywają się bez nawiązania stosunku pracy. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą a gminą, na rzecz której prace społecznie użyteczne będą wykonywane. Starosta refunduje gminie ze środków Funduszu Pracy do 60% minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu. Świadczenie to może być w całości finansowane z budżetu gminy. Z tej formy wsparcia na terenie Miasta Pruszkowa w ciągu ostatnich 3 lat (2020-2022) skorzystały łącznie 23 osoby. Zauważyć można tendencję spadkową w liczbie osób korzystających z prac społecznie użytecznych – w 2020 roku było to 9 osób, w 2020 roku 10 osób, a w 2021 już tylko 4 osoby. Spadek ten związany jest z mniejszą liczbą skierowanych przez starostę osób.

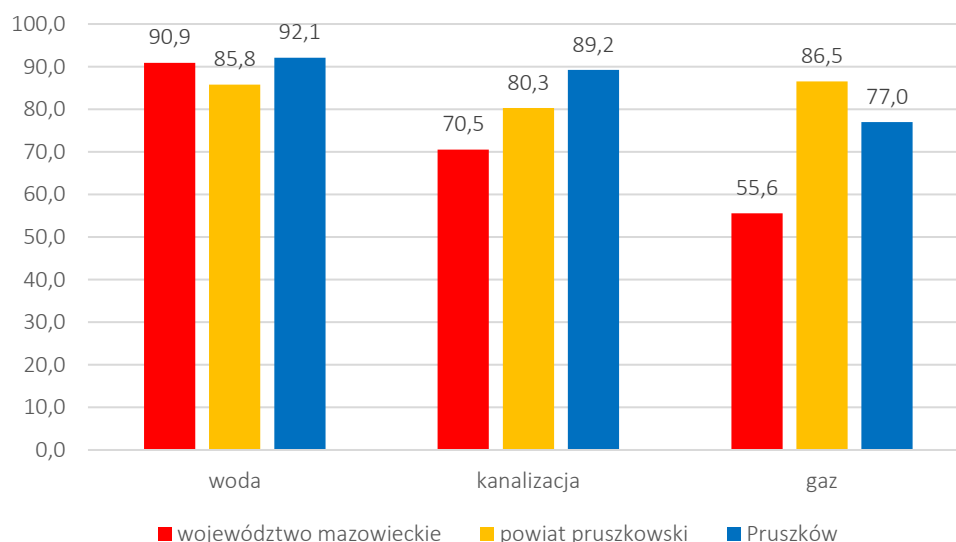
2.1.4. SYTUACJA MIESZKANIOWA

Na sytuację mieszkaniową na obszarze danej jednostki składa się wiele czynników, wobec czego problematyczne staje się jednoznaczne określenie poziomu na jakim znajduje się Gmina w tym obszarze.

Z danych uzyskanych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Mieście Pruszków wynosi 62,4 m², w tym powierzchnia użytkowa w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosi 30,1 m². Przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosi 3,37, co w przeliczeniu na liczbę osób przypadających na 1 izbę wynosi 0,62. Przeciętna liczba osób w 1 mieszkaniu wynosi 2,08. Analizie poddana została dostępność infrastruktury technicznej, tj. sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej na terenie Miasta Pruszkowa w porównaniu ze średnią dla powiatu pruszkowskiego oraz województwa mazowieckiego w 2021 roku. Na podstawie danych GUS określić można, iż Miasto Pruszków charakteryzuje się wysoką dostępnością infrastruktury sieciowej. W Pruszkowie odnotowano najwyższy dostęp do sieci wodociągowej, kształtujący się na poziomie ponad 92%, podczas gdy w województwie jest to 90%, natomiast w powiecie jedynie niespełna 86%. Dostęp do sieci kanalizacyjnej jest również zdecydowanie wyższy w Pruszkowie (89,2%) niż w powiecie (80,3%) i województwie (70,5%). Największe dysproporcje można zaobserwować w dostępie do sieci gazowej. w Pruszkowie dostęp ten jest wyższy niż w województwie, z kolei niższy niż w powiecie i kształtuje się na poziomie 77%.

Rysunek 5. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury technicznej na terenie Miasta Pruszkowa na tle powiatu i województwa w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Polityka mieszkaniowa w Mieście Pruszków uregulowana została uchwałą nr VI/40/2015 Rady Miejskiej W Pruszkowie z dnia 26 marca 2015 r. w sprawie: zasad wynajmowania lokali mieszkalnych wchodzących

w skład zasobu Gminy Miasto Pruszków oraz uchwałą Rady Miasta Pruszkowa nr XLVIII/545/2018 z dnia 30 sierpnia 2018 r. zmieniającą uchwałę Rady Miejskiej w Pruszkowie w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Pruszków. Uchwałą nr XXXVII/391/2021 Rady Miasta Pruszkowa z dnia 22 kwietnia 2021 r. w sprawie Programu gospodarowania lokalowym zasobem Miasta Pruszkowa na lata 2021-2030 sformalizowano politykę mieszkaniową Miasta.

Nowy Program gospodarowania lokalowym zasobem Miasta Pruszkowa na lata 2021-2030 zawiera również podsumowanie z realizacji programu w poprzednim okresie programowania. Tym samym na koniec roku 2020 w lokalach komunalnych o niższym standardzie stawka czynszu wynosiła między 1,90 zł/m² a 3,15 zł/m². W przypadku lokali o wyższym standardzie było to analogicznie 5,22 – 5,84 zł/m². W przypadku budynków wybudowanych bądź zmodernizowanych wraz z rozbudową oddanych do użytkowania po 2012 r. stawka czynszu wynosiła z kolei 7,40 zł/m². Zgodnie z zapisami poczynionymi w programie o obniżkę czynszu może się starać najemca łącznie spełniający poniższe warunki:

- ✓ Średni miesięczny dochód na członka gospodarstwa domowego nie przekracza 40% minimalnego ustawowego wynagrodzenia miesięcznego brutto za pracę w gospodarstwie jednoosobowym i 25% w gospodarstwie wieloosobowym – możliwe obniżenie do 50% wysokości czynszu;
- ✓ Najemca posiada prawo najmu do lokalu potwierdzone wiążącą strony umową najmu lokalu mieszkalnego i umowa nie jest w okresie wypowiedzenia;
- ✓ Brak jest zadłużenia z tytułu opłat czynszowych i innych opłat za używanie lokalu;
- ✓ Powierzchnia użytkowa nie może przekraczać 30 m² dla 1 osoby, 35 m² dla 2 osób, 44 m² dla 3 osób, 52 m² dla 4 osób, 63 m² dla 5 osób, a w razie zamieszkania w lokalu większej liczby osób, dla każdej osoby zwiększa się normatywną powierzchnię tego lokalu o 5 m².

Miasto Pruszków jest właścicielem zarówno budynków, jak i lokali komunalnych, w których łącznie zamieszkuje około 6 000 osób.

Tabela 2. Liczba lokali komunalnych na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2020-2022

	2020	2021	2022
Liczba mieszkań komunalnych	1834	1816	1797

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Liczba lokali komunalnych systematycznie spada ze względu na ich stopniową prywatyzację. Miasto zakłada przede wszystkim sprzedaż lokali w nieruchomościach, gdzie nie jest większościowym udziałowcem. Planowane są jednak również zakupy nowych nieruchomości z rynku wtórnego bądź pierwotnego. Na terenie Pruszkowa nie ma mieszkań socjalnych, wspomaganych ani chronionych.

Wśród ankietowanych dostęp do mieszkań komunalnych i socjalnych został nisko oceniony w porównaniu do pozostałych aspektów życia w Mieście, bowiem uzyskał średnią odpowiedzi na poziomie jedynie 2,41. Gorzej oceniono tylko aspekt dostępu do podstawowych i specjalistycznych usług medycznych.

2.1.5. OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3, OŚWIATA I WYCHOWANIE

OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3

Opiekę nad dziećmi do lat 3 zapewniają żłobki i kluby dziecięce. Na terenie Miasta Pruszkowa funkcjonują 3 żłobki miejskie. Największa placówka zlokalizowana jest przy ul. Jarzynowej i zapewnia 120 miejsc opieki nad dziećmi. Łącznie placówki gwarantują 300 miejsc dla najmłodszych pod opieką 40 opiekunów. Ponadto w mieście funkcjonuje 10 żłobków prywatnych i 2 kluby dziecięce.

Mieszkańcy słabo oceniają funkcjonowanie opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie Miasta Pruszkowa. Respondenci średnio oceniają opiekę nad dziećmi do lat 3 zapewnianą przez Gminę na poziomie 2,55. Jest to jeden ze słabiej ocenionych aspektów życia przez mieszkańców.

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Na terenie Miasta Pruszkowa publiczną opiekę przedszkolną zapewnia 16 placówek, w tym 1 w ramach prowadzonych oddziałów integracyjnych. Są to:

- ✓ Przedszkole Miejskie nr 1,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 2,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 3,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 4 „Pod Kasztanem”,
- ✓ Integracyjne Miejskie Przedszkole nr 5,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 6,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 7,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 8,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 9,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 10,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 11,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 12,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 13,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 14,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 15,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 16.

Ponadto na terenie Miasta działa również 19 przedszkoli niepublicznych. Charakteryzują się one podobnymi godzinami otwarcia, co przedszkola publiczne. Niektóre z przedszkoli niepublicznych posiadają tylko jedną grupę, do której uczęszcza kilkanaście dzieci.

Tabela 3. Przedszkola niepubliczne na terenie Miasta Pruszkowa

Lp.	Nazwa przedszkola/oddziału/punktu przedszkolnego
1.	Przedszkole Niepubliczne Prowadzone przez Zgromadzenie Sióstr Służebnic Jezusa w Eucharystii
2.	Przedszkole Niepubliczne Montessori
3.	Przedszkole Niepubliczne „Jedynka” Centrum Edukacji Lokalnej w Pruszkowie
4.	Przedszkole Niepubliczne „Piotruś Pan”
5.	Niepubliczne Przedszkole „Kraina Cudów”
6.	Przedszkole Pomarańczowa Ciuchcia
7.	Niepubliczne Muzyczne Przedszkole „Słoneczko”
8.	Przedszkole Niepubliczne „Peregrini”
9.	Niepubliczne Przedszkole Specjalistyczne „Mądra Sówka”
10.	Pogodne Przedszkole Montessori
11.	Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi Mali Olimpijczycy
12.	„Promienie Pruszków” Przedszkole Fundacji STERNIK
13.	Niepubliczne Przedszkole „Fabryka Uśmiechu”
14.	Niepubliczne Przedszkole „Lemurek”
15.	Promienie Ostoja Przedszkole Fundacji STERNIK
16.	Przedszkole Montessori Pocemon
17.	Przedszkole Sezamkowa
18.	Niepubliczne Przedszkole Otulina
19.	Niepubliczne Przedszkole „Teddy&Me”

Źródło: Dane Urzędu Miasta Pruszkowa

Oprócz wykazanych w powyższych tabelach w Mieście funkcjonuje 17 niepublicznych punktów przedszkolnych. Upowszechnienie opieki przedszkolnej na terenie Miasta Pruszkowa wynosi 100%, co oznacza, że każde dziecko, którego rodzice wyrazili chęć zapisania dziecka do przedszkola otrzymało miejsce. Zważając, iż blisko 2 000 dzieci ubiegało się o miejsca w przedszkolach publicznych, musiał zostać ogłoszony konkurs na realizację zadania publicznego przez podmioty prywatne. Tym sposobem jednak zapewniono 398 miejsc w 18 placówkach, co pozwoliło Miastu pozytywnie rozpatrzyć wszystkie złożone w 2022 r. wnioski. Edukacja przedszkolna była drugim najwyżej ocenionym aspektem w Gminie ze średnią odpowiedzi na poziomie 3,32.

Oświata

Edukację na poziomie podstawowym na terenie Miasta Pruszkowa zapewnia 9 szkół podstawowych, w tym 3 szkoły z oddziałami integracyjnymi oraz 1 z oddziałami sportowymi. Największa liczba uczniów uczęszczała w roku szkolnym 2021/2022 do Szkoły Podstawowej nr 2 (1146 uczniów), z kolei najmniejsza liczba uczniów pobierała naukę w Szkole Podstawowej nr 1 (401 uczniów). Łącznie w roku szkolnym 2021/2022 na terenie Miasta Pruszków do szkół podstawowych uczęszczało 5 781 dzieci (wliczając oddziały „0”).

Tabela 4. Szkoły podstawowe na terenie Miasta Pruszkowa

Lp.	Nazwa szkoły
1.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Józefa Piłsudskiego
2.	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Kornela Makuszyńskiego
3.	Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej
4.	Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II
5.	Szkoła Podstawowa nr 5 im. Ignacego Jana Paderewskiego
6.	Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza
7.	Szkoła Podstawowa nr 8 im. Władysława Broniewskiego
8.	Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie
9.	Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej

Źródło: Dane Urzędu Miasta Pruszkowa.

Szkoły na terenie Miasta Pruszkowa organizują ponadto szereg dodatkowych aktywności dostępnych bezpłatnie dla każdego z uczniów. W minionym roku szkolnym były to m.in.: zajęcia z kodowania, klub przedsiębiorcy czy warsztaty rozwijające kompetencje miękkie. Ponadto krzewiąc ideę solidarności placówki szczególnie wspierały liczne dzieci z Ukrainy poprzez organizację nauki języka polskiego i wsparcie ukraińskojęzycznych pedagogów. Dzieci były również zachęcane do podejmowania inicjatyw charytatywnych w formie wolontariatów.

W celu udzielenia pomocy materialnej uczniom gminnych szkół przydzielane są stypendia oraz zasiłki szkolne.

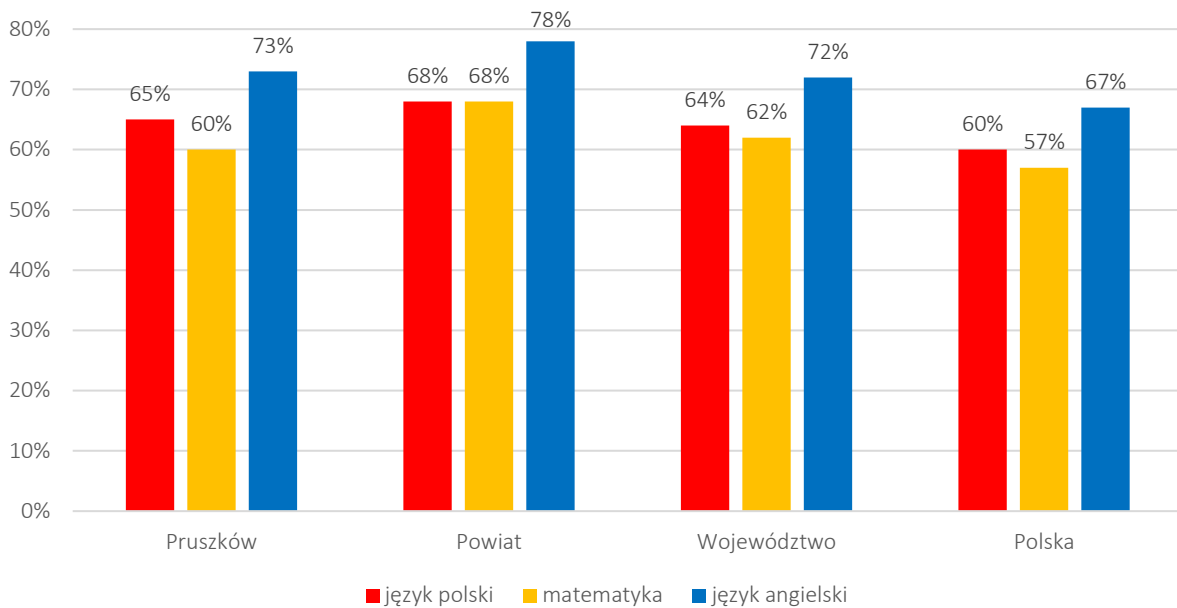
Tabela 5. Pomoc materialna dla uczniów gminnych szkół

Rok szkolny	2021/2022	
	Liczba udzielonych świadczeń	Łączna kwota wsparcia
stypendium szkolne	196	97 000 zł
zasiłek szkolny	7	3 000 zł
kształcenie pracowników młodocianych	44	319 000 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji Raportu o stanie Gminy Miasta Pruszków za rok 2022.

Poziom nauczania na terenie danej jednostki zbadać można między innymi za pomocą analizy wyników egzaminów państwowych osiąganych przez uczniów gminnych szkół. Poniższy wykres obrazuje wyniki egzaminu ósmoklasisty uzyskane przez uczniów szkół z terenu Miasta Pruszkowa w roku szkolnym 2021/2022 w zestawieniu ze średnimi wynikami szkół na terenie powiatu, województwa i kraju. W analizowanym roku uczniowie gminnych szkół osiągnęli wyższe wyniki z każdego przedmiotu, tj. języka polskiego, matematyki i języka angielskiego niż średnia dla kraju. Zaznaczyć należy, iż ze wszystkich przedmiotów są to jednocześnie wyniki niższe niż średnia dla powiatu oraz zbliżone do średniej wojewódzkiej.

Rysunek 6. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2021/2022 roku na terenie Miasta Pruszkowa na tle powiatu, województwa i Polski.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Miasta Pruszków za 2022 r.

Oprócz szkół podstawowych i szkół z oddziałami specjalnymi na terenie Miasta zlokalizowanych jest wiele innych ośrodków kształcenia, a wśród nich szkoły podstawowe niepubliczne:

- ✓ Podstawowa Szkoła Montessori, ul. Powstańców 7A lok. U2,
- ✓ Szkoła Podstawowa Niepubliczna nr 39, ul. Kościelna 5,
- ✓ Niepubliczna Szkoła Podstawowa dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu „Przyłądek”, ul. Radości 2, 05-808 Parzniew (Gmina Brwinów)

Fundacja Sternik jest organem prowadzącym niepubliczne placówki: przedszkole „Promienie Pruszków”, szkołę podstawową „Azymut” i Akademickie Liceum Ogólnokształcące zlokalizowane pod adresem ul. Stanisława Staszica 1.

Ponadto w Pruszkowie funkcjonuje Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Witolda Lutosławskiego, dla której organem prowadzącym jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Uczniowie uczęszczających do tej szkoły mają możliwość nauki gry na: akordeonie, flecie, fortepianie, gitarze, klarncie, saksofonie, skrzypcach, wiolonczeli.

Centrum Nauki i Biznesu Żak zlokalizowane pod adresem al. Wojska Polskiego 16 a lok. 37 oferuje naukę w prywatnych placówkach, którymi są szkoła policealna i liceum ogólnokształcące dla dorosłych.

Pod Zespół Szkół Ogólnokształcących i Sportowych przy ul. Juliana Gomulińskiego 2 podlega Liceum Ogólnokształcące, Liceum Ogólnokształcące Sportowe i Szkoła Mistrzostwa Sportowego.

Szkoły średnie publiczne:

- ✓ Zespół Szkół nr 1 im. Stanisława Staszica, ul. Promyka 24/26, na który składają się:

1. Branżowa szkoła I stopnia – kształcenie zawodowe na kierunkach: mechanik pojazdów samochodowych, dekarz, cukiernik, piekarz, lakiernik, krawiec, operator maszyn i urządzeń do robót ziemnych i drogowych, cieśla, elektromechanik pojazdów samochodowych, sprzedawca, kucharz, monter sieci i instalacji sanitarnych, fryzjer, blacharz samochodowy, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, elektryk, operator obrabiarek skrawających, elektromechanik, mechanik-monter maszyn i urządzeń, ślusarz,
2. Technikum – kształcenie zawodowe jako technik: mechanik, informatyk, pojazdów samochodowych, budownictwa, ochrony środowiska, ekonomista, teleinformatyk, energetyk, urządzeń i systemów energetyki odnawialnej,
3. Branżowa szkoła I stopnia specjalna, ul. Wapienna 2 – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, na kierunkach: kucharz, pracownik pomocniczy obsługi hotelowej,
  - ✓ Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki, ul. Tadeusza Kościuszki 38,
  - ✓ Liceum Ogólnokształcące im. Tomasza Zana, ul. Ignacego Daszyńskiego 6.

Szkoły średnie i wyższe niepubliczne:

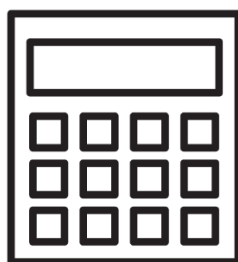
- ✓ Liceum Ogólnokształcące Niepubliczne dla dorosłych „Wiktoria”, ul. Promyka 24/26,
- ✓ Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych, ul. Helenowska 3,
- ✓ Niepubliczna Szkoła Policealna, ul. Andrzeja 1,
- ✓ Prywatna Szkoła Biznesu, ul. Promyka 24/26, kierunki kształcenia: technik administracji, technik informatyk, technik weterynarii, technik bezpieczeństwa i higieny pracy, technik ochrony fizycznej osób i mienia, technik rachunkowości,
- ✓ Prywatna Szkoła Informatyki Stosowanej i Zarządzania SZ, ul. Promyka 24/26,
- ✓ Społeczne Liceum Ogólnokształcące nr 23, ul. Polskiej Organizacji Wojskowej 10.

Uczniowie rekrutujący do klas pierwszych szkół podstawowych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego przyjmowani są do oddziałów integracyjnych w szkołach podstawowych nr 1, 3, 5 i 8. W placówkach tych uczniowie mają zapewnione odpowiednie, ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne, warunki do rozwoju, sprzęt specjalistyczny i pomoce dydaktyczne, a także odpowiednie zajęcia specjalistyczne, rewalidacyjne i resocjalizacyjne. Dodatkowo dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego objęte są dowozem do placówek oświatowych, zorganizowanym i finansowanym przez Miasto Pruszków na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz.1148 ze zm.). Ze względu na specjalistyczne indywidualne potrzeby uczniów, dowóz realizowany jest zarówno do szkół, przedszkoli i ośrodków, które znajdują się na terenie Miasta Pruszkowa, jak i placówek położonych w innych gminach. Transport zorganizowany jest między innymi do specjalistycznych placówek w Warszawie, Grodzisku Mazowieckim, Piastowie, Lesznie i Brwinowie. Dowóz do szkół realizowany jest w dwojaki sposób: poprzez firmę transportową wyłonioną na okres roku w drodze przetargu, z zapewnieniem opieki podczas dowozu bądź poprzez refundację kosztów dowozu, o ile dowóz

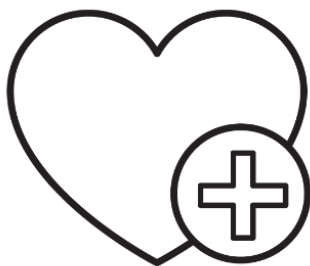
zapewniają rodzice we własnym zakresie. W roku 2019 z takiej formy pomocy skorzystało rocznie około 190 uczniów i ich rodziców, przy czym blisko połowa rodziców wniosowała o dowóz dziecka zorganizowany przez firmę transportową, a pozostali rodzice, którzy zdecydowali się na dowóz dziecka we własnym zakresie uzyskali zwrot kosztów dowozu na podstawie umów zawartych z Miastem Pruszków.

Organem prowadzącym szkoły specjalne jest Starostwo Powiatowe w Pruszkowie zarządzające Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym im. ks. Jana Twardowskiego zlokalizowanym przy ul. Wapiennej 2 w Pruszkowie.

Jednym z pytań zadanych w ankiecie było również to, jak mieszkańcy oceniają edukację na poziomie podstawowym na terenie Miasta Pruszkowa. Był to jeden z najwyższej ocenionych aspektów życia w Gminie ze średnią odpowiedzi na poziomie 3,3. Świadczy to o ogólnym zadowoleniu mieszkańców z jakości usług świadczonych przez gminne placówki w zakresie oświaty.

2.1.6. OPIEKA ZDROWOTNA I BEZPIECZEŃSTWO

Na terenie Miasta Pruszkowa opiekę zdrowotną zapewniają poradnie i gabinety podstawowej oraz specjalistycznej opieki medycznej. Do placówek świadczących opiekę medyczną w zakresie podstawowym należą:

- NZOZ UNI-MED, Ewa Półtorak-Węgorzewska, poradnia pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej;
- Indywidualna praktyka Krystyna Wall, praktyka lekarza rodzinnego;
- Klinika BALSAM, poradnia lekarza i pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej,
- MAL MED. Sp. z o.o., poradnia lekarze, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej;
- NZOZ „ESKULAP” S.C. Dariusz Bonisławski, Krystyna Bonisławska, Teresa Matysiak, Renata Klimecka-Rzewuska, poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet położnej środowiskowej, gabinet pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej;
- NZOZ Przychodnia Lekarska „Żbików”, gabinet lekarza i pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet położnej środowisko-rodzinnej;
- NZOZ „Przychodnia Lekarska-Zdrowie”, poradnia lekarza i położnej podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet pielęgniarki i położnej środowiskowej;
- NZOZ „PULS”, poradnia pielęgniarki i położnej środowiskowej;
- Poradnia Medycyny Rodzinnej w Pruszkowie, poradnie lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej;
- Przychodnia Familia, gabinet lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej;
- Przychodnia Lekarska DOM-MED, gabinet pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej;
- WITA-MED. S.C. Przychodnia Rodzinna.

Opiekę zdrowotną w zakresie specjalistycznym świadczą:

- „CONVIKTOR”, poradnia endokrynologiczna i ginekologiczno-położnicza;
- Mazowieckie Centrum Rehabilitacji STOCER sp. z o.o., ośrodek rehabilitacji dziennej, pracownia fizjoterapii, poradnie: rehabilitacyjna, diabetologiczna, gastrologiczna, kardiologiczna, neurologiczna,

pulmonologiczna, ginekologiczno-położnicza, chirurgii ogólnej, okulistyka, urologiczna, otolaryngologiczna, chirurgii urazowo-ortopedycznej, nefrologiczna, chorób wewnętrznych;

- Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. Prof. Jana Mazurkiewicza, poradnie: zdrowia psychicznego, terapii uzależnienia od alkoholu, zespół leczenia środowiskowego, prowadzone są oddziały: dzienny psychiatryczny, dzienny terapii uzależnienia od alkoholu, ogólnopsychiatryczny;
- NZOZ MEDICA-MED, usługi świadczone w ramach: działu fizjoterapii, ośrodka rehabilitacji dziennej, poradni ortopedii i traumatologii narządu ruchu, ośrodka rehabilitacji leczniczej dziennej dla dzieci, poradni wad postawy;
- NZOZ Przychodnia Lekarska „Żbików”, gabinet ginekologiczno-położniczy;
- NZOZ „Przychodnia Lekarska – Zdrowie”, poradnia ginekologiczna;
- NZOZ „SOKRATES”, hospicjum domowe;
- Poradnia Medycyny Rodzinnej, poradnia kardiologiczna;
- Samodzielny Publiczny ZOZ w Tarcynie, poradnia psychologiczna dla dzieci w Pruszkowie;
- Samodzielny Publiczny ZOZ w Pruszkowie, gabinety: dermatologiczny, reumatologiczny, okulistyka, chirurgii ogólnej, otolaryngologiczny, zdrowia psychicznego, terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu, ortopedyczny, gastroenterologiczny, kardiologiczny, ginekologiczny, chirurgii onkologicznej.

Najbliższa stacja pogotowia ratunkowego zlokalizowana jest bezpośrednio w Pruszkowie przy ul. Andrzeja. Liczba udzielanych porad lekarskich w ramach ambulatoryjnej oraz podstawowej opieki zdrowotnej zmienia się w latach, z wyłączeniem roku 2020 można zaobserwować tendencję wzrostową udzielanych porad. Niższa liczba udzielonych usług w roku 2020 prawdopodobnie wynika z obecnej w owym czasie pandemii, która spowodowała strach u wielu potencjalnych pacjentów przed wizytą u lekarza czy na pogotowiu. Prezentuje to poniższa tabela.

Tabela 6. Liczba udzielanych porad lekarskich w ramach ambulatoryjnej i podstawowej opieki medycznej na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2017-2021

	Ambulatoryjna opieka zdrowotna	Podstawowa opieka zdrowotna
	porady lekarskie	
2017	474 022	283 132
2018	479 785	291 489
2019	492 342	304 057
2020	424 029	269 653
2021	523 021	306 585

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych GUS w 2021 roku na terenie Gminy działało 16 aptek. Liczba aptek funkcjonujących w Mieście zmniejszyła się o 4 względem roku 2017. Sytuacja ta w związku ze zwiększającą się liczbą mieszkańców Miasta Pruszkowa spowodowała wzrost o ponad 1 000 osób liczby mieszkańców przypadających na jedną aptekę (z 3 062 w 2017 r. do 4 083 w 2021 r.).

Miasto Pruszków wspiera mieszkańców w zakresie badań profilaktycznych (np. bezpłatne badania wad postawy i wzorców ruchowych u dzieci i młodzieży). Miasto nie udziela dofinansowania do nieobowiązkowych szczepień. Dostęp do podstawowej oraz specjalistycznej opieki medycznej w Gminie to dwa najgorzej ocenione w badaniu ankietowym aspekty życia w Pruszkowie. Respondenci dostęp do podstawowej opieki medycznej ocenili na 2,38, co jest rezultatem nieznacznie niższym od kolejnych, wyżej sklasyfikowanych aspektów. Z kolei dostęp do specjalistycznej opieki medycznej został oceniony na 1,99. Jest to wynik zdecydowanie najgorszy spośród wszystkich elementów poruszanych w badaniu. Mieszkańcy dostęp do lekarzy specjalistów na terenie Gminy uważają za niedostateczny.

Bezpieczeństwo

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje Ustawa o samorządzie gminnym, która traktuje powyższe jako zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja oraz Państwowa Straż Pożarna.

Utrzymaniem porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie Miasta Pruszkowa, zajmuje się **Komenda Powiatowa Policji w Pruszkowie**, zlokalizowana pod adresem ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 8.

Za bezpieczeństwo mieszkańców odpowiadają funkcjonariusze skupieni w 8 wydziałach: ogólnym, dochodzeniowo-śledczym, kryminalnym, do walki z przestępczością gospodarczą i korupcją, prewencji, sztab Policji, ruchu drogowego oraz zespół ochorny informacji niejawnych. Komenda zatrudnia również rzeczownika. Miasto Pruszków podzielone jest na 9 rejonów, z których każdy przypisany jest do policjanta dzielnicowego odpowiedzialnego za codzienne bezpieczeństwo i zachowanie porządku publicznego.

Ponadto na obszarze Gminy działa również **Straż Miejska**, której siedziba znajduje się przy ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 14/16. Do zadań Straży Miejskiej należy reagowanie w przypadku wykroczeń takich jak: spalanie odpadów, zaśmiecanie, nielegalne pozbywanie się nieczystości płynnych, spożywanie alkoholu i palenie tytoniu w miejscach zabronionych, nieprawidłowe parkowanie, zakłócanie spokoju, nieobyczajne wybryki, interwencje przy agresywnych psach bez dozoru oraz usuwanie pojazdów, które zostały porzucone przez swych właścicieli na drogach miasta.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa na terenie miasta znajduje się 50 kamer, których obsługą merytoryczną zajmuje się również Straż Miejska. System monitoringu miejskiego jest obserwowany przez całą dobę oraz podejmowane są stosowne interwencje. Miasto Pruszków stale realizuje i planuje kolejne etapy rozwoju sieci monitoringu.

Ochronę przeciwpożarową zapewniają funkcjonariusze z **Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej**, która swoją siedzibę ma przy ul. Stanisława Staszica 4. Jednostka ta jest ujęta w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym mieszkańcy Miasta Pruszkowa mogli wyrazić swoją opinię na temat poczucia bezpieczeństwa w miejscu swojego zamieszkania. Poczucie bezpieczeństwa zostało ocenione na 2,93, co jest wynikiem raczej dobrym.

2.1.7. DZIAŁANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Współpraca Miasta Pruszkowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego jest prowadzona zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W momencie opracowywania niniejszego dokumentu obowiązywał *Program współpracy Gminy Miasto Pruszków z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2023 r.* Współpraca gminy z organizacjami odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Przedmiotem współpracy jest przede wszystkim wykonywanie zadań publicznych, a współpraca może przybierać formy finansowe oraz pozafinansowe. Wysokość środków planowanych na realizację Programu w 2023 roku wynosiła 1 530 000,00 zł.

W roku 2023 do priorytetowych zadań publicznych należały:

- pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób,

- działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- działalność charytatywna,
- kultura i sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- porządek i bezpieczeństwo publiczne,
- działalność na rzecz osób niepełnosprawnych,
- działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- działalność na rzecz mniejszości etnicznych,
- działalność wspomagająca aktywność obywatelską, rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- nauka, edukacja, oświata i wychowanie,
- wsparcie i upowszechnianie kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa, wypoczynku dzieci i młodzieży,
- ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
- promocja i organizacja wolontariatu,
- działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka,
- przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym,
- działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami.

Miasto Pruszków współpracuje z organizacjami pozarządowymi innymi podmiotami o działalności dla pożytku publicznego i o charakterze wolontariatu na podstawie Programu współpracy Gminy Miasto Pruszków, który jest uchwalany rokrocznie.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym respondenci zostali poproszeni o ocenę tego jak według nich kształtuje się współpraca Miasta Pruszkowa z organizacjami pozarządowymi. Należy mieć na uwadze, iż osoby niezaangażowane w działalność w organizacjach pozarządowych prawdopodobnie posiadały niewielką świadomość na temat tego aspektu, a mimo to średnia ocen wyniosła 2,89.

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli z kolei ocenić własne zaangażowanie w życie Gminy. Tutaj średnia odpowiedzi wyniosła 2,96. Korzystną sytuacją jest z pewnością fakt, że oba aspekty zostały ocenione na podobnym poziomie, a zatem zaangażowanie obu stron zostało podobnie ocenione. Niemniej pokazuje to również, iż zarówno Miasto jak i mieszkańcy mają jeszcze pole do rozwoju i zacieśnienia współpracy na rzecz rozwoju Miasta i jego społeczności.

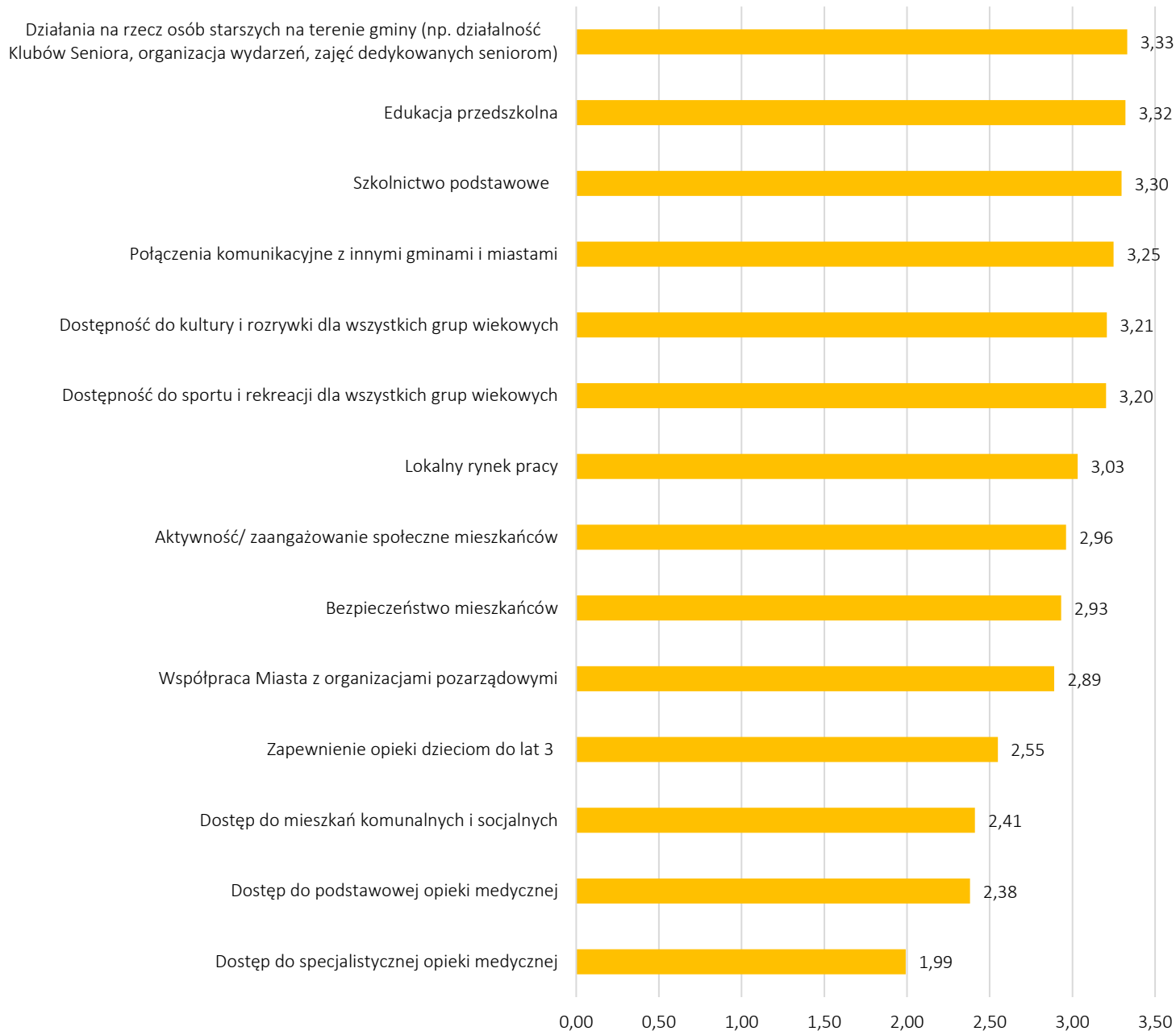
2.1.8. KULTURA

Bogata oferta kulturalno-sportowa bezpośrednio wpływa na poziom życia mieszkańców, ich zadowolenie i możliwości spędzania czasu. Podmioty realizujące zadania z zakresu upowszechniania kultury i sportu dążą do tego, aby zapewnić mieszkańcom ofertę zajęć, wydarzeń i spotkań, która umożliwi im rozwój i realizację swoich pasji.

Do podmiotów realizujących zadania z zakresu upowszechniania kultury i sportu na terenie Miasta Pruszkowa należą:

- **Centrum Aktywności Lokalnej**, zlokalizowane przy ul. Jasnej 3 w Pruszkowie. W ramach pracy centrum organizowane są prelekcje, wycieczki, zajęcia gimnastyczne, kursy, wyjścia do instytucji kultury;
- **Ośrodek Aktywizacji Seniorów „AS”** zlokalizowany przy ul. Helenowskiej 3A. Ośrodek prowadzi działania zmierzające do fizycznej i społecznej aktywizacji seniorów;
- **Miejski Ośrodek Kultury im. A. Kamińskiego „Kamyka”** z siedzibą główną przy ul. Bohaterów Warszawy 4. Jest to główna jednostka kulturalna działająca na terenie Miasta. Z oferty ośrodka korzystać mogą zarówno najmłodsze dzieci, młodzież, osoby dorosłe, jak i seniorzy, a także osoby z niepełnosprawnością. W ośrodku odbywają się zajęcia w ramach różnych dziedzin dostosowane do zainteresowań i potrzeb mieszkańców m.in. artystycznych, muzycznych, plastycznych, ruchowych, tanecznych czy naukowych;
- **Młodzieżowy Dom Kultury** z siedzibą zlokalizowaną przy ul. Tadeusza Kościuszki 41. Zadaniem instytucji jest rozwijanie zainteresowań, talentów, umiejętności i wrażliwości artystycznej młodych ludzi, dzięki zagospodarowaniu ich czasu wolnego w bezpiecznym miejscu i przyjaznej atmosferze;
- **Zespół Tańca Ludowego „Pruszkowiaczy”** z siedzibą zlokalizowaną przy ul. Bohaterów Warszawy 4. Odbywają się tam zajęcia z tańca i śpiewu dla różnych grup wiekowych (dzieci, młodzieży, a także dorosłych). W Zespole działa również ludowa kapela dziecięco-młodzieżowa. ZTL „Pruszkowiaczy” organizuje nie tylko zajęcia i koncerty, ale także inne wydarzenia kulturalne. Dla uczestników Zespołu organizowane są obozy i zgrupowania treningowe zarówno w lecie, jak i zimą;
- **Centrum Kultury i Sportu** z siedzibą przy ul. Bohaterów Warszawy 4. W centrum odbywają się spektakle teatralne, baletowe, pokazy kinowe, koncerty muzyczne;
- **Klub sportowy „Znicz”**.

Badanie ankietowe zawierało również pytania o dostępność kultury, rozrywki, sportu i rekreacji na terenie Miasta Pruszkowa z uwzględnieniem ich dostosowania do potrzeb mieszkańców w różnym wieku. Dostępność kultury i rozrywki oceniona została na 3,21, z kolei do sportu i rekreacji na 3,20. Są to aspekty wysoko ocenione przez mieszkańców. Wykres poniżej prezentuje wyniki badania ankietowego we wszystkich omawianych aspektach życia w Mieście.

Rysunek 7. Oceny poszczególnych aspektów życia na terenie Miasta Pruszkowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

2.2. ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH I ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

2.2.1. DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie jest jednostką organizacyjną gminy. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej to instytucja odgrywająca zasadniczą rolę w zabezpieczaniu potrzeb mieszkańców Pruszkowa. Wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych. MOPS realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej mające na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych.

Do podstawowych zadań MOPS należą zadania wynikające z Ustawy o pomocy społecznej. Ponadto MOPS wypłaca dodatki mieszkaniowe i energetyczne, świadczenia rodzinne i pielęgnacyjne, zapewnia pomoc o charakterze socjalnym dla uczniów oraz podejmuje działania wspierające rodziny wielodzietne, osoby starsze i z niepełnosprawnościami czy cudzoziemców.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie realizuje następujące strategie i programy:

- ✓ Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pruszkowa na lata 2016-2022,
- ✓ Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Pruszkowa na lata 2022-2024,
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- ✓ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Pruszkowa na lata 2022-2027,
- ✓ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Pruszkowa na lata 2022-2025,
- ✓ Strategia Polityki Zdrowotnej dla Miasta Pruszkowa,
- ✓ Strategia Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Pruszkowa na lata 2019-2022,
- ✓ Program Posiłków w szkole i w domu do 2023.

22 czerwca weszły w życie ważne zmiany w przepisach dotyczących przeciwdziałaniu przemocy domowej. Nowelizacja realizuje postulaty zgłaszane od lat przez Rzecznika Praw Obywatelskich, w szczególności w celu właściwego odzwierciedlenia postanowień Konwencji stambulskiej w krajowych uregulowaniach prawnych. Przepisy, które weszły w życie zmieniają terminologię stosowaną w ustawie – pojęcie przemocy w rodzinie zostało zastąpione przemocą domową. Zmiana ta zapewnia właściwe spojrzenie na jednostkę doświadczającą przemocy, a nie rodzinę jako taką, w której przemoc występuje. Zarówno osobami doświadczającymi przemocy w związkach bliskich, jak i jej sprawcami są bowiem konkretne - indywidualne - osoby, a jej przyczyną nie są dysfunkcje rodziny jako podstawowej komórki społecznej. Konwencja stambulska definiuje przemoc domową jako wszelkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej zdarzające się w rodzinie lub gospodarstwie domowym, lub między byłymi, lub obecnymi małżonkami lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą lub dzielili miejsce zamieszkania, czy też nie.

Nowelizacja rozszerza również dotychczasowe formy przemocy domowej o dwie kolejne formy, tj. przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc, a także zakres podmiotowego zastosowania ustawy. Krąg osób, na które będą oddziaływać jej zmienione przepisy został rozszerzony między innymi: o byłego małżonka, byłego partnera lub inną osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania.

W związku z powyższym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie dostosuje zapisy obowiązujących dokumentów zgodnie z zapisami Ustawy,

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej MOPS ma obowiązek zatrudnić pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy, w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2 000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną, w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Ośrodek spełnia wymogi ustawowe w zakresie zatrudniania pracowników socjalnych.

Tabela 6. Liczba osób zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pruszkowie w 2021 roku

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	2022
Kadra kierownicza	2 osoby
Pracownicy socjalni	22 osoby
Asystent rodziny	2 osoby
Pozostali pracownicy	77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS

Należy dodać, że każdy z pracowników uczestniczy w licznych szkoleniach, które mają na celu podnieść wiedzę i kompetencje pracowników. W 2022 roku odbyły się 24 szkolenia, dotyczyły m.in. tematów takich jak:

- ✓ Ustawa o pomocy społecznej,
- ✓ Ustawa o dodatku węglowym,
- ✓ Ustawa o dodatku ekлекtycznym,
- ✓ Kodeks Postępowania Administracyjnego,
- ✓ Ustawa o pieczy zastępczej,
- ✓ W zakresie wywiadu środowiskowego i kontraktu socjalnego.

Pod tym samym adresem, co Centrum Aktywności Lokalnej funkcjonuje również **Punkt Informacyjno-Konsultacyjny**. Jest to miejsce, w którym osoba będąca ofiarą przemocy domowej może uzyskać pomoc w odzyskaniu równowagi, może otrzymać również wsparcie oraz informacje na temat różnych form pomocy jej przysługujących. W ramach zwiększenia dostępności do specjalistycznej pomocy, dla osób doznających przemocy w rodzinie, o której mowa w NPZ, prowadzone jest poradnictwo prawne, pomoc psychologiczna oraz konsultacje dla rodzin dotkniętych przemocą domową, a w przypadku osób doświadczających przemocy w rodzinie inicjowane są interwencje rodzinne. Zachowania związane z przemocą w wielu przypadkach są powiązane z nadużywaniem alkoholu. Należy zaznaczyć, że poradnictwo oraz wsparcie jest zupełnie bezpłatne, a wszystkie osoby korzystające z pomocy specjalistów przyjmujących w Punkcie, mają zapewnioną dyskrecję.

Warte podkreślenia jest to, iż praca na rzecz osób potrzebujących nie sprowadza się jedynie do pomocy materialnej. To przede wszystkim praca socjalna, ukierunkowana na rozwiązywanie bardzo trudnych, życiowych problemów mieszkańców gminy, jednocześnie koncentrując się na rozpoznawaniu trudnych, problemowych zjawisk, budowaniu planu pomocy o charakterze interwencyjnym, socjalnym, psychologicznym, a także prawnym.

2.2.2. GŁÓWNE PROBLEMY Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,

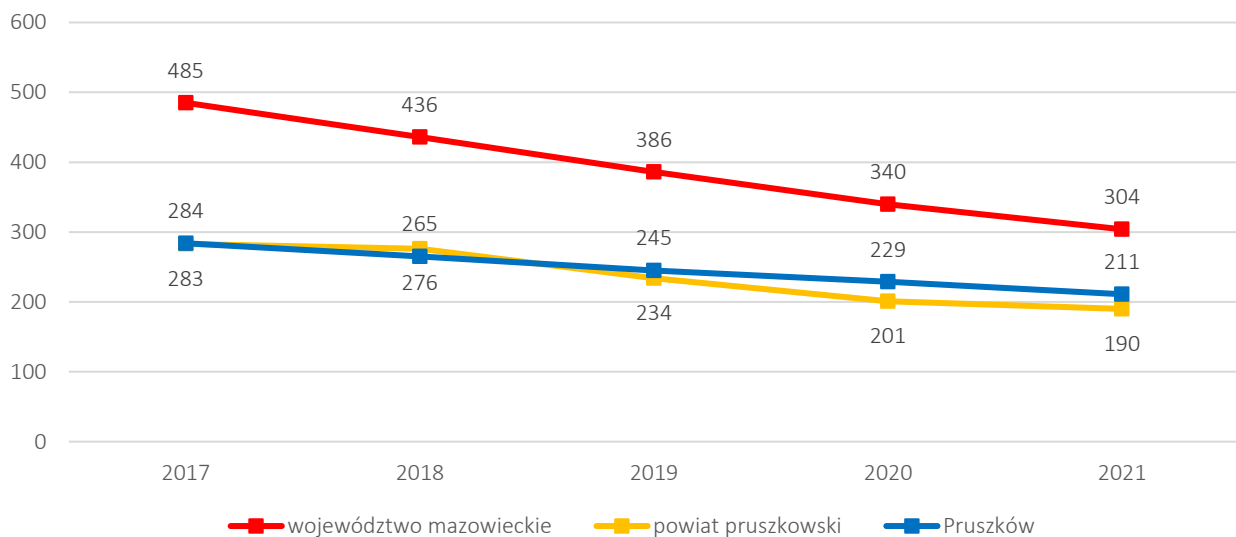

- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych powyżej (ubóstwo nie może być wyłącznym powodem udzielenia świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej) uzasadniających udzielenie pomocy społecznej:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 776,00 zł (wysokość rewaloryzowana), zwanej dalej "kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej",
- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 600,00 zł (wysokość rewaloryzowana), zwanej dalej "kryterium dochodowym na osobę w rodzinie",
- rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, zwanej dalej „kryterium dochodowym rodziny”.

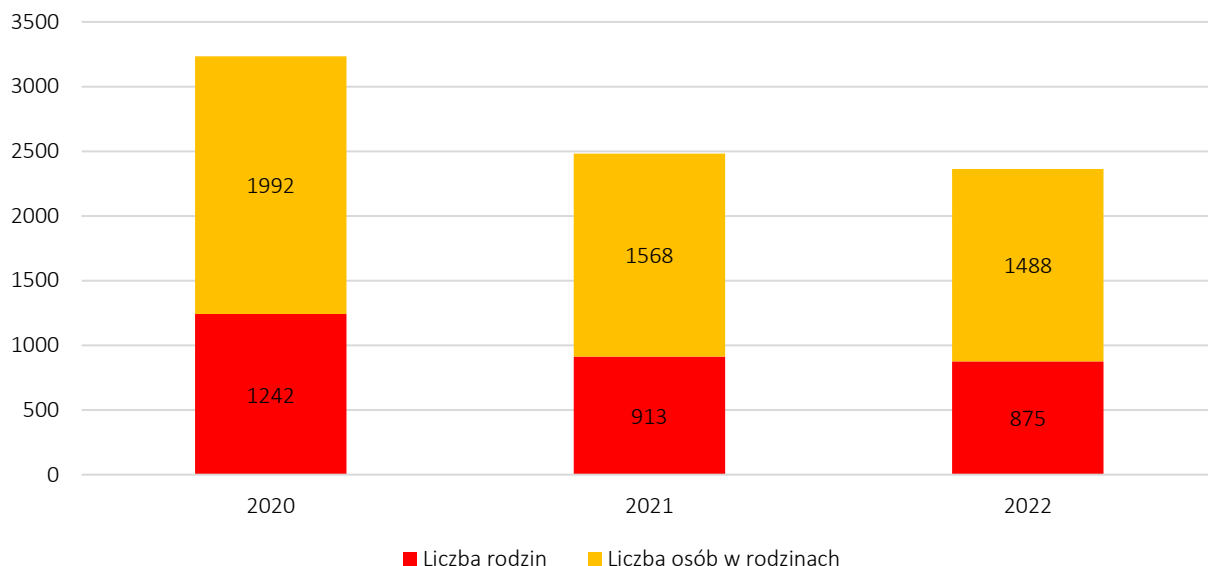
Rysunek 8. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 ludności w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując dane GUS oraz informacje źródłowe otrzymane ze sprawozdań MPiPS (Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej) należy zauważyć, że w Pruszkowie wskaźnik beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 ludności z roku na rok jest coraz niższy. Co pozytywne, jest dużo niższy niż średnia dla województwa mazowieckiego, jednak nieco wyższy niż średnia dla powiatu pruszkowskiego. Swoje odbicie ma to także w liczbie rodzin i liczbie osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Rysunek 9. Liczba rodzin i liczba korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS (Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej)

Na spadek liczby osób, którym przyznano świadczenia na mocy decyzji administracyjnej, z całą pewnością miało wpływ wprowadzenie w 2016 roku świadczenia wychowawczego 500+, które poprawiło sytuację rodzin wielodzietnych. Świadczenie to zostało rozszerzone na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochód osiągany przez rodzinę od 1 lipca 2019 roku.

Głównymi powodami trudnej sytuacji życiowej mieszkańców Pruszkowa są:

- o długotrwała lub ciężka choroba – w 2022 roku wsparto 590 rodzin z tego tytułu, a w 2020 roku 631 rodzin,
- o niepełnosprawność – w 2022 roku 329 rodzin otrzymało pomoc i wsparcie z tego tytułu, natomiast w 2020 roku 351,
- o ubóstwo – 160 rodzin otrzymało wsparcie z tego tytułu w 2022 roku, a w 2020 roku było ich 220,
- o bezrobocie – w 2022 roku był to główny problem dla 122 rodzin, natomiast w 2020 roku dla 165,
- o bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – w 2022 pomoc otrzymało 111 rodzin, a w 2020 roku 197,

- o alkoholizm z tego tytułu wsparcie otrzymało 86 rodzin w 2022 roku, natomiast w 2020 roku 108.

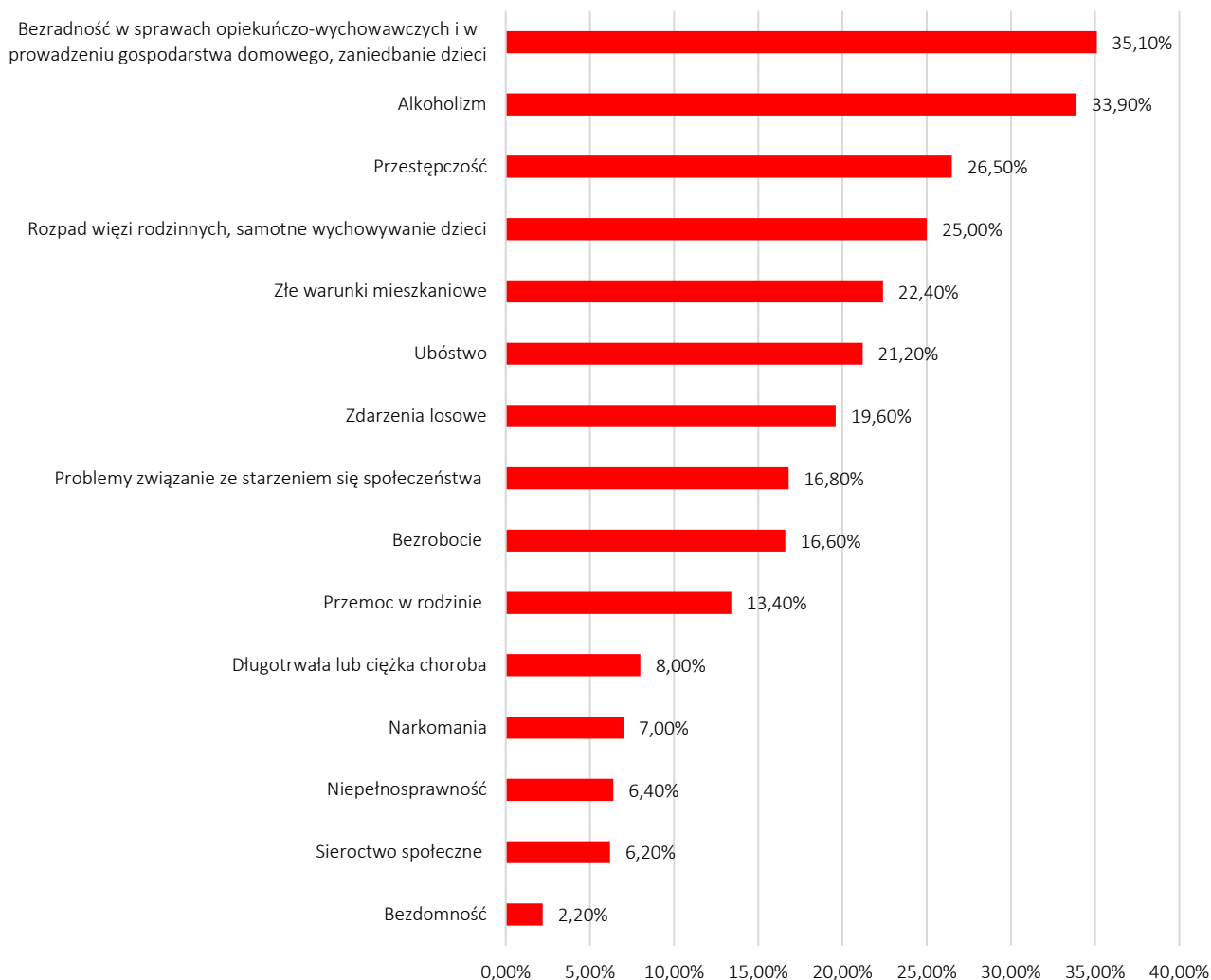
Tabela 7. Powody przyznania pomocy w latach 2020-2022

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	2020	2021	2022
UBÓSTWO	220	187	160
SIEROCTWO	1	0	0
BEZDOMNOŚĆ	35	39	26
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	78	46	46
w tym: wielodzietność	24	22	18
BEZROBOCIE	165	155	122
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	351	339	329
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	631	643	590
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	197	77	111
w tym: rodziny niepełne	90	77	62
w tym: rodziny wielodzietne	20	26	21
PRZEMOC W RODZINIE	0	3	3
ALKOHOLIZM	108	96	86
NARKOMANIA	8	8	7
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	5	8	7
ZDARZENIE LOSOWE	15	8	15
SYTUACJA KRYZYSOWA	18	6	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS

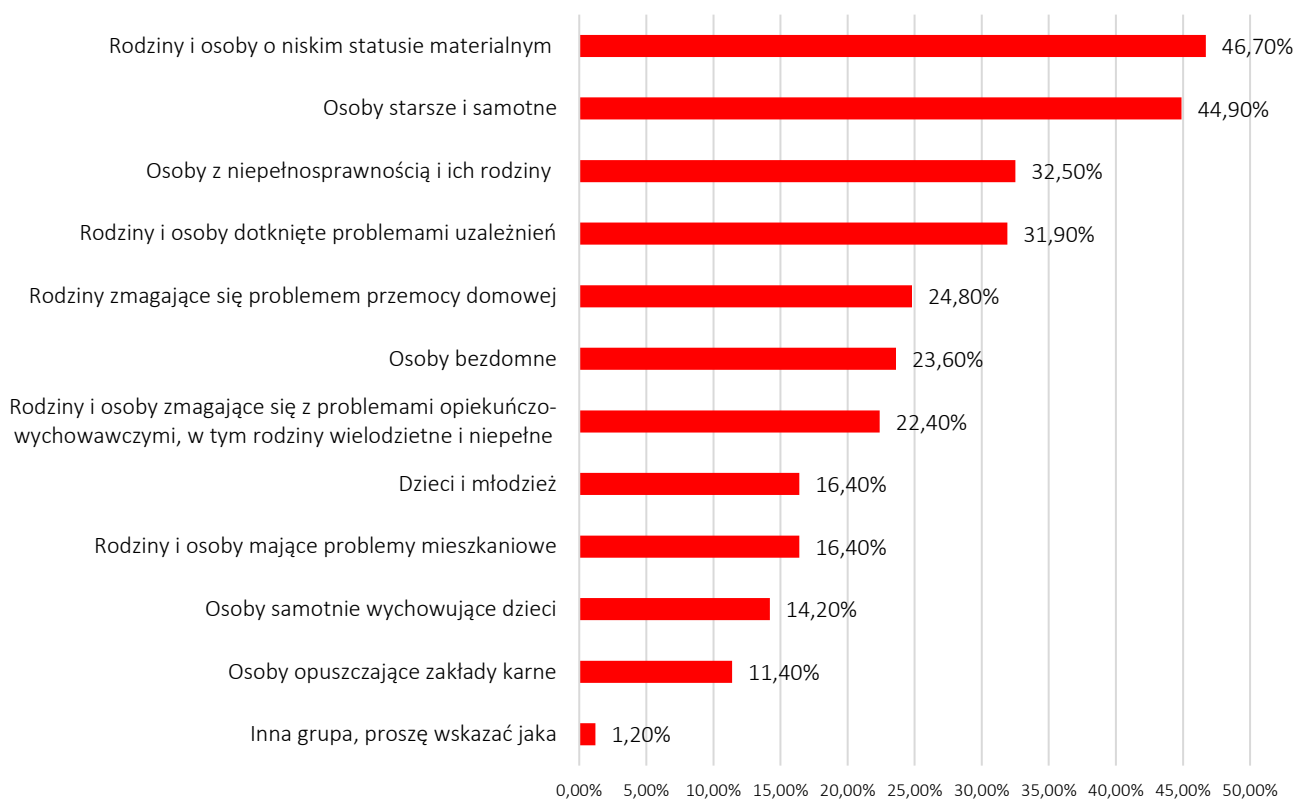
Powody przyznawania pomocy przez MOPS w Pruszkowie niemal pokrywają się z odpowiedziami respondentów, którzy brali udział w badaniach ankietowych. Badani poproszeni o uszeregowanie problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców miasta, w swoich odpowiedziach zaznaczyli bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, przestępczość, rozpad więzi rodzinnych.

Rysunek 10. Problemy w opinii ankietowanych, które najczęściej dotyczą mieszkańców Pruszkowa

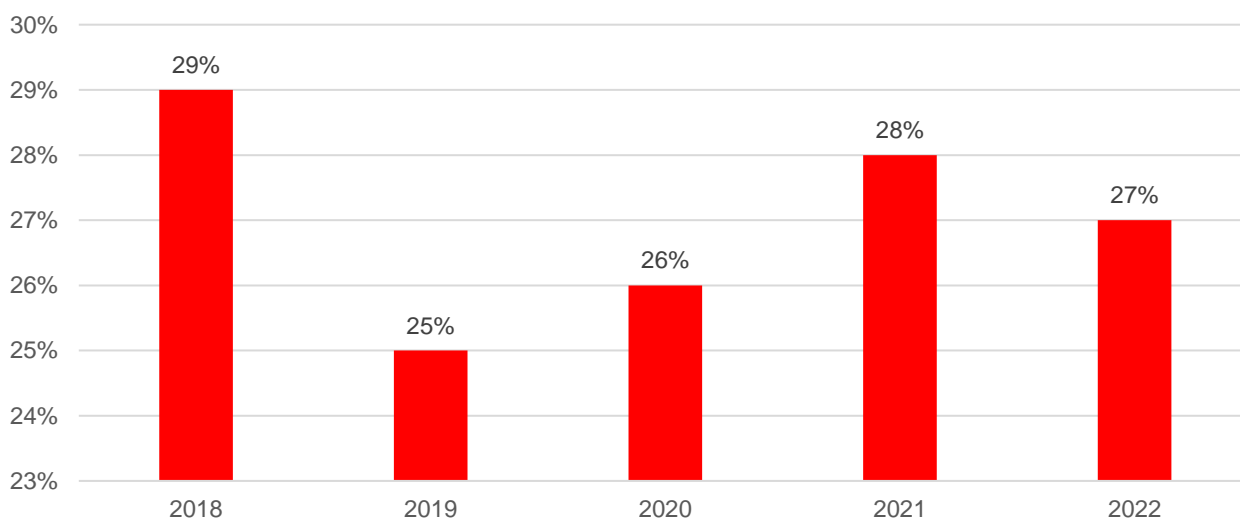
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Ponadto ankietowani zostali poproszeni o wskazanie grup społecznych, które są najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym. Najczęściej wskazywano następujące grupy: rodziny i osoby o niskim statusie materialnym, osoby starsze i samotne, osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny oraz rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień.

Rysunek 11. Grupy społeczne, które są najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym na terenie Miasta Pruszkowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (obliczany jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem) w 2022 roku wyniósł 27%. Od 2018 roku wskaźnik ten ulegał wahaniom, najwyższą wartość osiągnął w 2018 (29%) i 2021 roku (28%).

Rysunek 12. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej Miasta Pruszków za rok 2022

W najbliższych latach należy się spodziewać ponownego wzrostu wskaźnika ze względu na skutki gospodarcze związane z wojną w Ukrainie oraz inflacją.

Kontynuacja działań będzie koncentrować się przede wszystkim na osobach borykających się z problemem niepełnosprawności, bezradności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz z problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby, a także bezrobocia. Należy poszerzyć zakres pomocy dla rodzin wielodzietnych, osób starszych, niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych. Rodziny aktywne zawodowo nie mają często możliwości bezpośredniej opieki nad swoimi bliskimi, w związku z czym zwracają się do MOPS z wnioskami o pomoc w tej kwestii. Zaleca się zwiększenie specjalistycznej kadry, rozwój współpracy z NGO w tym zakresie, a także kontynuację propagowania idei wolontariatu.

2.2.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA

W myśl Ustawy o pomocy społecznej osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w Domu Pomocy Społecznej. Zobowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w DPS są mieszkańcy domu, przedstawiciel ustawowy, małżonek, zstępni przed wstępnymi, gmina zgodnie z miejscem zamieszkania, z której osoba została skierowana.

Na terenie Miasta Pruszkowa funkcjonuje **Ośrodek Wsparcia – Dzienny Dom Pomocy Społecznej** z siedzibą przy ul. Ks. Józefa 1 dysponujący 60 miejscami. DPS instytucją wspierającą osoby starsze, czynną od poniedziałku do piątku w godzinach 8-16 (z wyłączeniem świąt i dni ustawowo wolnych od pracy). W Domu Pomocy zatrudnione są 4 osoby. Ośrodek cechuje się dużą funkcjonalnością, gdyż pierwotnie był on projektowany jako miejsce zamieszkania dla osób starszych. Dzięki temu w tym samym budynku mieści się przychodnia zdrowia oraz biblioteka, co dodatkowo rozszerza możliwości spędzania wolnego czasu oraz profilaktyki wśród osób korzystających z usług ośrodka. W DzDPS znajduje się również stołówka, gdzie można spożyć ciepły posiłek. Koszty jedzenia ponosi podopieczny MOPS w zależności od wysokości swojego dochodu lub też MOPS na podstawie decyzji wydanej przez Dyрекcję. Ponadto przez Miasto prowadzony jest **Klub Senior+**, który dysponuje 15 miejscami dziennego pobytu. Klub wyposażony jest w węzeł sanitarny, pomieszczenie szatni, sale do prowadzenia zajęć i integracji, a także kuchnię do wspólnego przygotowywania posiłków.

W Mieście działa (w strukturze MOPS) także **Centrum Aktywności Lokalnej** mieszczące się przy ul. Jasnej 3, kieruje swą ofertą dla osób dorosłych, seniorów oraz dzieci, a także wszystkich mieszkańców potrzebujących pomocy np. w zakresie przemocy w rodzinie (psycholog, konsultant, prawnik) czy osób uzależnionych. Centrum Aktywności Lokalnej w Pruszkowie odgrywa ważną rolę w budowaniu społeczności lokalnej, tworzeniu więzi

międzyludzkich oraz wspieraniu inicjatyw mieszkańców. To instytucja, która ma na celu wspieranie i rozwijanie działań społecznych oraz integrację mieszkańców poprzez organizację różnorodnych wydarzeń i inicjatyw. CAL jest miejscem, w którym każdy może znaleźć coś interesującego dla siebie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczności lokalnej. Ponadto organizuje różnorodne wydarzenia, takie jak festiwale, koncerty, wystawy, spotkania autorskie, warsztaty tematyczne, wykłady czy turnieje sportowe. Celem tych działań jest stworzenie przestrzeni, w której mieszkańcy mogą wymieniać się doświadczeniami, rozwijać swoje talenty, a także czerpać radość z udziału w kulturze i sztuce. Centrum Aktywności Lokalnej w Pruszkowie nawiązuje współpracę z różnymi podmiotami, takimi jak szkoły, organizacje pozarządowe, instytucje kultury oraz lokalne przedsiębiorstwa. Dzięki temu tworzy się silna sieć współpracy, która przyczynia się do różnorodnego i bogatego programu działań. W ofercie CAL znajduje się również wolontariat dla chętnych dorosłych oraz możliwość przekazywania używanych mebli oraz sprzętu.

Dodatkowo mieszkańcy Pruszkowa mogą uczestniczyć w kursach i warsztatach organizowanych przez Centrum Aktywności Lokalnej. Część zajęć skierowanych do mieszkańców była prowadzona w formie zdalnej. Poniżej przedstawiono niektóre zajęcia CAL w 2022 roku w sieci:

- ✓ zajęcia artystyczne (39 spotkań ze średnią oglądalnością na poziomie 135 osób),
- ✓ prelekcje (8 prelekcji ze średnią oglądalnością na poziomie 94 osób),
- ✓ zajęcia gimnastyczne (dwa razy w tygodniu ze średnią oglądalnością na poziomie 115 osób),
- ✓ zajęcia wspomagające logiczne myślenie i kojarzenie (15 aktywności miesięcznie ze średnią oglądalnością na poziomie 200 osób).

Na koniec roku 2022 grupa liczyła łącznie 285 członków.

Punkt informacyjno-konsultacyjny w Centrum Aktywności Lokalnej - jest to miejsce, w którym osoba będąca ofiarą przemocy domowej może uzyskać pomoc w odzyskaniu równowagi, może otrzymać również wsparcie oraz informacje na temat różnych form pomocy jej przysługujących. W ramach zwiększenia dostępności do specjalistycznej pomocy, dla osób doznających przemocy w rodzinie o której mowa w NPZ, prowadzone jest poradnictwo prawne, pomoc psychologiczna oraz konsultacje dla rodzin dotkniętych przemocą domową, a w przypadku osób doświadczających przemocy w rodzinie inicjowane są interwencje rodzinne. Zachowania przemocowe są powiązane z nadużywaniem alkoholu. Należy zaznaczyć, że poradnictwo oraz wsparcie jest zupełnie bezpłatne, a wszystkie osoby korzystające z pomocy specjalistów przyjmujących w Punkcie, mają zapewnioną dyskrecję.

Ponadto na terenie Miasta Pruszkowa funkcjonują placówki znajdujące się pod pieczę władz powiatu pruszkowskiego:

- **Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Pruszkowie** - to dział MOPS zajmujący się świadczeniem wsparcia, pomocy dla osób oraz rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, rodzin

z problemami wychowawczymi oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. PCPR zapewnia różnorodne usługi społeczne, takie jak pomoc materialna, wsparcie psychologiczne, poradnictwo prawne i socjalne, opiekę nad osobami w trudnej sytuacji życiowej, mediacje rodzinne oraz organizację wsparcia dla rodzin z problemami wychowawczymi.

- **Środowiskowy Dom Samopomocy „Na górcze”** Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Pruszkowie. Jest to placówka, która oferuje wsparcie i pomoc osobom z niepełnosprawnością intelektualną, dążąc do ich pełnego rozwoju, integracji społecznej i poprawy jakości życia. Środowiskowy Dom Samopomocy oferuje różnorodne usługi i programy dostosowane do indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnością intelektualną, są to m.in. terapia zajęciowa, rehabilitacja, zajęcia edukacyjne i kulturalne, warsztaty artystyczne, zajęcia sportowe oraz wsparcie w zdobywaniu umiejętności społecznych i życiowych.
- **Dom Pomocy Społecznej** dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie w Pruszkowie (93 miejsca mieszkalne),.
- **Dzienny Dom „Senior+”** – przeznaczony dla osób nieaktywnych zawodowo po ukończeniu 60 roku życia, będących mieszkańcami Pruszkowa. W ramach działania placówki odbywają się m.in. warsztaty terapii zajęciowej, treningi kulinarne, aktywizacja ruchowa czy zajęcia edukacyjne.

2.2.4. ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie podejmuje wszelkie działania zmierzające do poprawy sytuacji materialnej osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. Formami pomocy jest system zasiłków pieniężnych, usług, pomoc rzeczowa, poradnictwo specjalistyczne i praca socjalna.

Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki, które są podstawą do ich przyznania. Świadczenie można podzielić na 3 kategorie: w naturze, w usługach i pieniężne. Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej świadczeniami z obszaru pomocy społecznej są świadczenia pieniężne oraz świadczenia niepieniężne.

W roku 2022 pomocą społeczną w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych objęto ogółem 1 488 osób w 875 rodzinach. W roku 2021 wsparciem zostało objętych 1 568 osób w 913 rodzinach, w 2020 – 1 992 osoby w 1 242 rodzinach skorzystało z pomocy MOPS w Pruszkowie, w roku 2019 objętych pomocą społeczną zostało 1 777 osób w 1 014 rodzinach. Zarówno w przypadku liczby rodzin, jak i liczby osób w rodzinach na przestrzeni analizowanych lat widoczne są liczne fluktuacje, niemniej linie trendu wskazują na tendencję spadkową w obu przypadkach, co jest zjawiskiem pozytywnym. Rodziny w ramach świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy

Społecznej skorzystały z szeroko rozumianej pomocy tj. m.in. z: pomocy finansowej, pracy socjalnej, poradnictwa prawnego, pomocy w załatwianiu spraw w urzędach, sądach, ustalania uprawnień do rent czy emerytur itp. Warto zaznaczyć, iż w 2022 roku liczba przyznanych świadczeń pieniężnych stanowiła jedynie niewiele ponad 5% wszystkich udzielonych świadczeń przez MOPS.

Poniższa tabela przedstawia liczbę beneficjentów, którym przyznano poszczególne świadczenia w latach 2020-2022. Liczba udzielonych zasiłków stałych w analizowanych latach zmniejszyła się z poziomu 195 w 2020 roku do 175 w roku 2022. Sytuacja jest analogiczna w przypadku zasiłków okresowych, tutaj liczba osób korzystających z tego rodzaju pomocy zmniejszyła się o 43 osoby. W przypadku schronienia w 2020 roku z pomocy tej skorzystało 18 osób, a w 2022 roku o 6 mniej. Najwięcej przyznanych świadczeń stanowiły: posiłek oraz „inne zasiłki celowe i w naturze”. Również w tych dwóch przypadkach zauważa się spadek liczby korzystających. Warto zauważyć, iż zwiększyła się liczba świadczeń w ramach usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych. Nie jest to jednak znacząca zmiana. Szczegóły ukazuje tabela poniżej.

Tabela 8. Liczba świadczeń w ramach zadań własnych gminy na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2020-2022

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2021	2022
ZASIŁKI STAŁE – OGÓŁEM	195	181	175
ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	107	77	64
SCHRONIENIE	18	18	12
POSIŁEK	335	319	329
W TYM DLA: DZIECI	190	178	199
USŁUGI OPIEKUŃCZE - OGÓŁEM	162	169	159
W TYM: SPECJALISTYCZNE	48	58	51
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW POWSTAŁYCH W WYNIKU ZDARZENIA LOSOWEGO	15	8	15
INNE ZASIŁKI CELOWE I W NATURZE OGÓŁEM	335	335	329

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Pruszkowie

Jednym z wielu zadań pomocy społecznej jest realizowanie pracy socjalnej. Stanowi ona niematerialną formę wsparcia w kształtowaniu właściwych postaw społecznych. Udzielanie pomocy w tej formie ma na celu wypracowanie zmiany funkcjonowania społecznego i zawodowego osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wykorzystywanie i rozwój ich zasobów. Istotą poradnictwa w pracy socjalnej jest stworzenie warunków do podejmowania przez klientów samodzielnych prób rozwiązywania swoich problemów, co wiąże się z wprowadzaniem przez nich konkretnych zmian w codziennym funkcjonowaniu. W odniesieniu do

pojęcia pracy socjalnej utworzono wskaźnik pracy socjalnej, który jest obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do liczby rodzin osób, którym przyznano świadczenie, pomnożony następnie przez 100%. Od 2020 do 2022 roku w Mieście Pruszków zauważalny spadek wskaźnika, który jest związany z epidemią koronawirusa oraz projektem realizowanym przez MOPS.

Tabela 9. Wskaźnik pracy socjalnej na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2020-2022

ROK	2020	2021	2022
Wskaźnik pracy socjalnej	132,54%	115,42%	124,11%
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	842	791	705
Praca socjalna ogółem	1116	913	875

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Pruszkowie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie realizuje także zadania wynikające z Ustawy o świadczeniach rodzinnych. Świadczeniami rodzinnymi są:

- o zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- o świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy i świadczenie pielęgnacyjne,
- o jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- o świadczenie rodzicielskie.

Osobie otrzymującej zasiłek rodzinny mogą przysługiwać również następujące dodatki:

- o dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
- o dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- o dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- o dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- o dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,
- o dodatek z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- o dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania.

Strukturę świadczeń rodzinnych w perspektywie ostatnich 3 lat przedstawia tabela poniżej, w której umieszczone zostały informacje o kwocie przyznanych świadczeń – we wszystkich kategoriach zauważalny jest spadek.

Tabela 10. Kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2020-2022

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2021	2022
Zasiłek rodzinny	1 564 777,00 zł	1 284 640,00 zł	1 152 001,00 zł
Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	51 000,00 zł	34 000,00 zł	3 100,00 zł
Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	144 506,00 zł	99 330,00 zł	65 736,00 zł
Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	171 241,00 zł	150 392,00 zł	116 453,00 zł
Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	162 620,00 zł	150 970,00 zł	136 420,00 zł
Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	7 010,00 zł	60 800,00 zł	54 300,00 zł
Dodatek z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej	233 320,00 zł	210 520,00 zł	201 115,00 zł
Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania	38 623,00 zł	36 841,00 zł	38 502,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Pruszkowie

Świadczenia rodzinne finansowane są w całości z budżetu państwa i stanowią one znaczące wsparcie dla rodzin zamieszkujących Miasto Pruszków. W przypadkach przekroczenia kryterium dochodowego świadczenia rodzinne wypłacane są według tzw. zasady „złotówka za złotówkę” tj. w wysokości pomniejszonej o kwotę, o jaką dochód rodziny przekroczył aktualnie obowiązującą kwotę uprawniającą do zasiłku, pomnożoną przez liczbę osób w danej rodzinie. W 2022 roku wypłacono świadczeń na kwotę 16 434 145, 00 zł, w 2021 roku 15 709 806,00 zł, a w 2020 roku 15 389 523,00 zł. Prognozuje się wzrost liczby ów świadczeń.

Świadczenie wychowawcze ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Przysługuje ono matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, do dnia ukończenia przez nie 18. roku życia; w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie. W okresie od 1 stycznia 2019 do 30 czerwca 2019 roku świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko przysługiwało po spełnieniu kryterium dochodowego. Z dniem 1 lipca 2019 roku zmianie uległy warunki przyznawania świadczenia, upoważniające do pobierania świadczenia wychowawczego na każde niepełnoletnie dziecko niezależnie od dochodu rodziny. Świadczenie finansowane jest w całości z budżetu państwa. W 2020 roku wpłacono świadczeń wychowawczych na kwotę 78 887 166,00 zł, w 2021 roku na kwotę 80 174 456,00 zł. W 2022 roku kwota ta uległa zmniejszeniu do 33 415 564,00 zł, z uwagi na fakt, iż od 1 czerwca 2022 r. Program „Rodzina 500+” w całości realizuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W ramach wsparcia wypłacane są również: jednorazowe świadczenie „Za życiem”, jednorazowe świadczenie „Dobry Start”, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, dodatki mieszkaniowe oraz energetyczne. Na terenie Miasta Pruszkowa funkcjonuje Karta Dużej Rodziny.

Kolejną formą wsparcia są świadczenia opiekuńcze, w zakres których wchodzi: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne oraz specjalny zasiłek opiekuńczy. Wypłacane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie. Poniższa tabela wskazuje na wzrost osób korzystających ze świadczeń opiekuńczych w kolejnych latach. W analizowanym okresie liczba zasiłków pielęgnacyjnych wzrosła. Nastąpił także wzrost ilości wypłacanych świadczeń pielęgnacyjnych. Zmalała natomiast liczba wypłacanych zasiłków opiekuńczych.

Tabela 11. Wsparcie dla osób korzystających ze świadczeń opiekuńczych, w latach 2020-2022

WYSZCZEGÓLNIENIE		2020	2021	2022
Zasiłek pielęgnacyjny	Liczba	14 317	14 551	15 228
	Kwota	3 088 784,00 zł	3 140 247,00 zł	3 286 160,00 zł
Świadczenie pielęgnacyjne	Liczba	2900	3032	3229
	Kwota	5 281 730,00 zł	5 964 423,00 zł	6 827 747,00 zł
Specjalny zasiłek opiekuńczy	Liczba	138	111	53
	Kwota	83 700,00 zł	68 448,00 zł	32 860,00 zł
Zasiłek dla opiekuna	Liczba	0	0	0
	Kwota	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Pruszkowie

2.2.5 UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Miasto Pruszków realizuje **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Pruszkowa na lata 2022-2025**. Program stanowi lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z nadużywania alkoholu i narkotyków oraz podejmowania zachowań, które mogą prowadzić do uzależnienia. Celem głównym Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Pruszkowa na lata 2022-2025 jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i narkotyków oraz zachowań prowadzących do uzależnień behawioralnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Pruszkowa oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych

i rehabilitacyjnych. Cele będą realizowane z uwzględnieniem konieczności zapewnienia dostępności, zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania, określoną w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych oraz potrzebami osób z różnymi niepełnosprawnościami.

Cele szczegółowe Programu to:

Cel 1. Zapewnianie ciągłości świadczenia usług zdrowotnych dla osób uzależnionych i ich rodzin poprzez finansowanie terapii w zakładach opieki zdrowotnej

- o zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, współuzależnionych oraz osób dotkniętych przemocą w rodzinach, w których występuje problem uzależnienia,

Cel 2. Wspieranie działań profilaktycznych, terapeutycznych i opiekuńczo – wychowawczych oraz socjalnych, skierowanych do młodzieży i dzieci, a w szczególności wychowujących się w rodzinach, w których występuje problem uzależnienia

- o ograniczanie dzieciom i młodzieży dostępności do alkoholu poprzez przestrzeganie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim,
- o wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień,
- o prowadzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy,
- o wzmacnianie kompetencji członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Cel 3. Dokonanie aktualnej diagnozy dot. problemów zagrożenia uzależnieniami od substancji psychoaktywnych i uzależnieniami behawioralnymi

- o zebranie danych i zlecenia badania zagrożenia fonoholizmem wśród dzieci i młodzieży,
- o monitorowanie realizacji zadań i ewaluacja Programu.

Dla każdego z celów w Programie określono konkretne działania wraz ze wskaźnikami.

W trosce o wszystkich mieszkańców Pruszkowa skuteczną realizacją Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii opiera się na współpracy z poniżej wymienionymi instytucjami:

- **Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia (ul. Partyzantów 2/4)**, który jest stacjonarnym oddziałem terapii osób uzależnionych i realizuje zadania określone przez Ministra Zdrowia w Rozporządzeniu z dnia 31 grudnia 1999 r. w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, zasad funkcjonowania i rodzajów zakładów leczenia odwykowego oraz udziału innych zakładów opieki zdrowotnej w sprawowaniu opieki nad osobami uzależnionymi od alkoholu.

- **Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Pruszkowie (ul. Drzymały 19/21)**, której oferta terapeutyczna skierowana jest do: osób uzależnionych od alkoholu, osób z uzależnieniem mieszanym (alkohol, inne środki psychoaktywne, uzależnienia behawioralne), osób pijących szkodliwie, osób współuzależnionych, dorosłych dzieci alkoholików.
- **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pruszkowie (ul. Helenowska 3A)**, która powołana jest do inicjowania działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu. Do zadań Komisji należy podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu poddania się leczeniu odwykowemu oraz w ramach ustawowych uprawnień inicjowania działań wynikających z art. 4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (ul. Helenowska 3A)**, który jest grupą specjalistów różnych dziedzin, zajmującą się problemem przemocy domowej. Zespół ten jest ustawowo powoływany jest na szczeblu lokalnym lub regionalnym i działa we współpracy z różnymi instytucjami i organizacjami, takimi jak policja, służby socjalne, służba zdrowia, sądy, organizacje pozarządowe, itp. Głównym celem Zespołu Interdyscyplinarnego jest zapobieganie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar oraz koordynacja działań w celu skutecznego reagowania na sytuacje przemocowe.
- **Straż Miejska w Pruszkowie (ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 14/16)**, powołana do ochrony porządku publicznego na terenie Gminy, oprócz ustawowych obowiązków działa również w obszarze profilaktyki i edukacji. Do ich zadań należy między innymi doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorzenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób.
- **Komenda Powiatowa Policji w Pruszkowie (ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 8)**, jako jednostka powołana do kontroli przestrzegania prawa i porządku publicznego, ma kontakt z osobami uzależnionymi i rodzinami patologicznymi. W ramach prewencji podobnie jak Straż Miejska prowadzi w szkołach działania profilaktyczne promujące wśród dzieci bezpieczne zachowania.
- **Placówki opiekuńczo – wychowawcze wsparcia dziennego dla dzieci**, prowadzone przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci będące ogólnopolskim, pozarządowym stowarzyszeniem prowadzącym działalność pożytku publicznego. Uczęszczające tam dzieci wywodzą się głównie z rodzin niewydolnych wychowawczo, gdzie występuje problem alkoholowy, bez prawidłowych wzorców społecznych. Podopieczni placówek uczestniczą w zajęciach socjoterapeutycznych, pedagodzy pomagają im w nauce i organizują czas wolny. Dzieci otrzymują również wsparcie materialne oraz posiłki. Programy placówek są wspierane dotacją ze środków z podatków od sprzedaży alkoholu.

- **Stowarzyszenia abstynenckie**, które prowadzą działania na rzecz osób uzależnionych i współuzależnionych, rodzin dotkniętych problemem alkoholowym oraz grup wsparcia. Organizacje te mają na celu pomoc w rozwiązywaniu problemów alkoholowych, a w szczególności powstrzymywania się od spożywania napojów alkoholowych. Stowarzyszenia abstynenckie często stają się miejscem pierwszego kontaktu w sprawie podjęcia decyzji do leczenia odwykowego, a także źródłem nadziei na trzeźwe życie. Na terenie Pruszkowa aktywnie działającą organizacją pozarządową jest Pruszkowskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „Socjus”.

Ponadto w ramach działalności MOPS w Pruszkowie istnieje **Punkt Informacyjno-Konsultacyjny**, w którym osoba będąca ofiarą przemocy domowej może uzyskać pomoc w odzyskaniu równowagi, może otrzymać również wsparcie oraz informacje na temat różnych form pomocy. W Punkcie Przeciwdziałania Przemocy przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pruszkowie, w ramach zwiększenia dostępności do specjalistycznej pomocy, dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, o której mowa w NPZ, prowadzone jest poradnictwo prawne, pomoc psychologiczna oraz konsultacje dla rodzin dotkniętych przemocą domową, a w przypadku osób doświadczających przemocy w rodzinie inicjowane są interwencje rodzinne. Zachowania przemocowe są powiązane z nadużywaniem alkoholu. Należy zaznaczyć, że poradnictwo oraz wsparcie jest zupełnie bezpłatne, a wszystkie osoby korzystające z pomocy specjalistów przyjmujących w Punkcie, mają zapewnioną dyskrecję. W ramach działań MOPS, w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym, dostępni są konsultanci tj. prawnik, psycholog oraz konsultant ds. przeciwdziałania przemocy. W Punkcie Przeciwdziałania Przemocy przy ulicy Jasnej 3 w Pruszkowie funkcjonuje dyżur telefoniczny z myślą o osobach dotkniętych problemem nadużywania przemocy. W następnej kolejności należy wskazać, iż w Punkcie Przeciwdziałania Przemocy prowadzone są konsultacje w zakresie przeciwdziałania narkomanii na rzecz osób zgłaszających problem narkomanii z powodu sytuacji trudnej, kryzysowej lub z powodu dysfunkcji o podłożu narkomanii wymagają specjalistycznej pomocy.

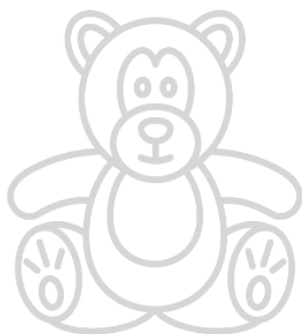
W tabeli poniżej zestawiono dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Liczba posiedzeń zespołu utrzymuje się na równym poziomie, 9 posiedzeń rocznie. Trzeba jednak zaznaczyć, że zrealizowano liczbę spotkań zgodną z wymaganiami ustawowymi, według których posiedzenia zespołu powinny odbywać się przynajmniej raz na trzy miesiące. Zespół i grupy zmodyfikowały formy swojego działania, tak aby móc pracować pomimo trudności wynikających z sytuacji pandemicznej. Na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin, w których prowadzone są działania oraz liczba zakładanych „Niebieskich Kart” i zakończonych procedur w tym zakresie ulegała wahaniom. W 2021 roku osiągała najwyższe wartości, które mogły być pokłosiem pandemii.

Tabela 12. Działania realizowane przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

	2020	2021	2022
Liczba posiedzeń ZI	9	9	9
Liczba posiedzeń Grup Roboczych	130	334	281
Liczba założonych Niebieskich Kart	51	67	58
Prowadzone działania w rodzinie - liczba rodzin	63	82	58
Zakończenie procedury NK	48	70	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Pruszkowie

2.2.6. WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA

Zadania gminy w obszarze wspierania rodziny wynikają z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jednym z obowiązków gminy jest przyjęcie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny. **Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Pruszkowa na lata 2022-2024** został podjęty Uchwałą nr LV.528.2022 Rady Miasta Pruszkowa z dnia 31 marca 2022 r. Głównym celem programu jest stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej, wspierania rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa, sprawczości i gotowości do zmian wpływających na poprawę społecznego funkcjonowania. W ramach współpracy z realizatorami i partnerami programu prowadzone są działania pomocowe dla rodzin w celu uzyskania kompetencji do prawidłowego pełnienia ról rodzicielskich.

Jedną z podstawowych form wsparcia jest asystent rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny, pochodzenia, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziny zagrożonej wykluczeniem społecznym. Asystent rodziny działa na podstawie Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W 2022 r. zatrudnionych było 2 asystentów rodziny w gminie, którzy mieli pod opieką łącznie 19 rodzin.

Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. Jest to przejściowa – okresowa forma opieki nad dzieckiem.

W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym rozwiązaniem jest zapewnienie mu opieki w jednej z form rodzinnej pieczy zastępczej. Rodzina zastępcza przyjmując dziecko

pod swoją opiekę, dba o jego rozwój fizyczny i intelektualny, zaspokaja potrzeby zarówno w sferze materialno-bytowej jak i emocjonalnej. Angażuje się w proces kształcenia, pogłębia zainteresowania, organizuje wypoczynek wakacyjny. Wypełnia obowiązki rodzicielskie wobec dziecka, dla którego tworzy rodzinę zastępczą. Rodzice zastępczy w swoich działaniach współpracują z rodziną biologiczną,

Na podstawie danych w poniżej tabeli danych zauważyć można systematyczny wzrost liczby dzieci objętych rodzinną pieczą zastępczą.

Tabela 13. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2020-2022 oraz wysokość partycypacji Miasta

	2020	2021	2022
Liczba dzieci w pieczy zastępczej	90	103	103
Poniesiony koszt	349636	567250	689942

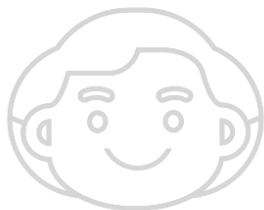
Źródło: Opracowanie własne podstawie danych

Warto również zauważyć, że Mieszkańcy Miasta mogą korzystać z ulg, zwolnień i preferencji w ramach programu lojalnościowego Pruszkowska Karta Mieszkańca. Warunkami otrzymania karty są: zamieszkiwanie na terenie Gminy oraz rozliczanie podatku dochodowego od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Pruszkowie. Kartę wydaje się na wniosek zainteresowanej osoby i jest ona ważna na 3 lata. Partnerami programu są zarówno jednostki miejskie, jak i prywatni przedsiębiorcy. Mieszkańcy posiadający kartę mogą m.in. korzystać z:

- zniżek udzielanych w Miejskiej Krytej Pływalni „Kapry”,
- bezpłatnego wstępu do Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego,
- zniżki w Szkole Językowej „English Best Way”,
- zniżek w Rogulski Rehabilitacja: Gabinet Fizjoterapii i Osteopatii,
- rabatów na bilety wstępu do Sali Zabaw „Fikołki”.

Łączna liczba wydanych kart na koniec raportowanego roku wynosiła 27 310 sztuk, z czego ponad 4 000 zostało wydanych w 2022 r. (w 2021 było to 3,3 tys. wydanych kart).

2.2.7. OSOBY STARSZE, NIESAMODZIELNE I Z NIEPEŁNOPRAWNOŚCIAMI

Na terenie Miasta Pruszkowa honorowana jest Ogólnopolska Karta Seniora. Dokument uprawnia wszystkie osoby po 60 roku życia do korzystania z towarów i usług po obniżonej cenie na terenie całej Polski. Posiadacze Karty Seniora w miejscowości Pruszków mogą skorzystać ze zniżek w następujących obszarach:

- kultura i sztuka – bilety wstępu do muzeum, teatru;
- sport i rekreacja – aerobik, zajęcia taneczne;
- usługi – remontowo-budowlane, wulkanizacyjne, weterynaryjne;
- restauracje i kawiarnie;
- turystyka i noclegi;
- zdrowie – zabiegi lecznicze, porady lekarskie;
- sanatoria i uzdrowiska – turnusy w ośrodkach rehabilitacyjno-wypoczynkowych;
- uroda – fryzjer, kosmetyczka.

Od 2019 roku łącznie wydano 822 karty seniorom z obszaru Miasta, z czego 138 zostało wydanych w 2022 r. (w 2021 r. było to 86 kart).

Na terenie Miasta Pruszkowa działa **Miejska Rada Seniorów w Pruszkowie**, której głównym celem jest integracja pruszkowskiego środowiska osób starszych oraz wzmacnianie i wspieranie udziału osób dojrzałych w życiu społeczności lokalnej. Jednocześnie jest ona organem o charakterze doradczym, inicjatywnym i konsultacyjnym dla organów Miasta Pruszkowa. Miejska Rada Seniorów w Pruszkowie składa się z 15 radnych. Do najważniejszych działań Miejskiej Rady Seniorów w Pruszkowie należy zaliczyć:

- o comiesięczne posiedzenia Rady,
- o współrealizację z Gminą Miasto Pruszków zadania „Dobre Pomysły Pruszkowskiej Rady Seniorów” w ramach instrumentu „Mazowsze dla seniorów”,
- o współpracę przy opracowaniu „Strategii Polityki Senioralnej dla Miasta Pruszkowa na lata 2023-2027”,
- o współpracę przy organizacji wydarzeń miejskich,
- o udział w Senioraliach w Krakowie.

Na terenie Miasta działa 7 Klubów dla seniorów, w tym nowo otwarty w 2022 r. Klub SENIOR + przy ul. Kubusia Puchatka 11 oraz Klub Seniora funkcjonujący w ramach realizacji projektu Wesoly Senior przy ul. Ks. Józefa 1. Na potrzeby klubu, Gmina przeznaczyła lokal w centrum miasta. Po przeprowadzeniu remontu powstała sala do prowadzenia zajęć. Organizowane są różnego rodzaju uroczystości, wycieczki, wyjścia do kina lub teatru. W klubie prowadzone są także ćwiczenia dla seniorów, zajęcia artystyczne czy plastyczne.

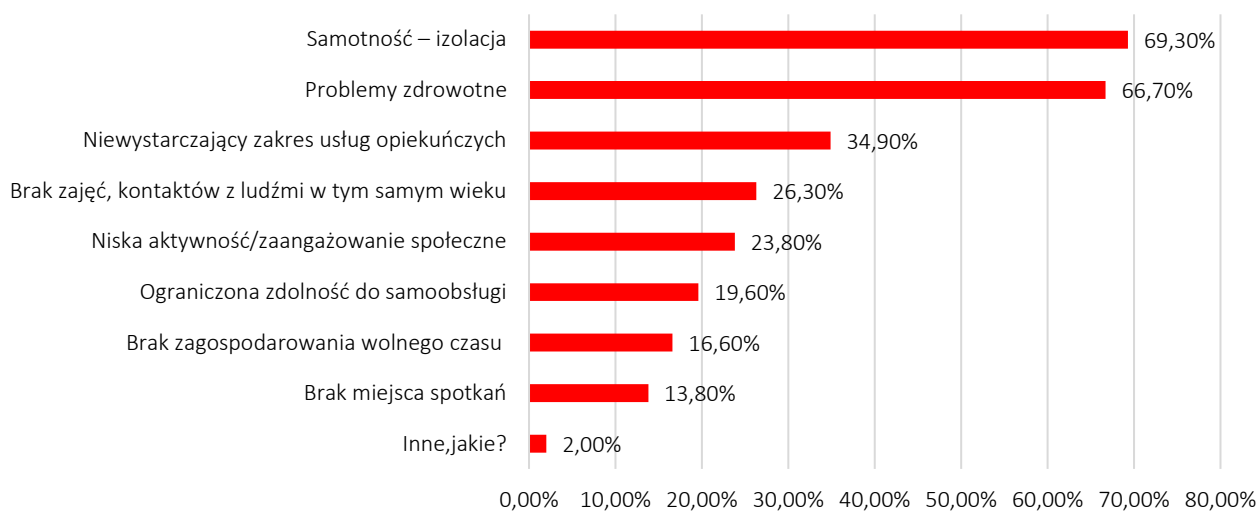
Oprócz tego w budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie swoją siedzibę ma **Ośrodek Aktywizacji Seniorów „AS”**, w którym dwa razy w tygodniu odbywają się zajęcia dla seniorów.

W ramach działalności MOK w Pruszkowie działa **Pruszkowski Uniwersytet Trzeciego Wieku**, gdzie w ramach dwóch semestrów w roku prowadzone są odpłatnie liczne wykłady, zajęcia oraz wycieczki.

Zjawisko starzenia się społeczeństwa stanowi przesłankę do działań o charakterze opiekuńczym oraz do inwestycji w infrastrukturę oraz rozwój usług przeznaczonych dla osób w starszym wieku. Jest to również zapowiedź rozwoju rynku usług skierowanych do seniorów w obszarze integracji społecznej. Jak bowiem wykazały badania ankietowe, główne problemy społeczne osób starszych to: samotność, problemy zdrowotne czy niewystarczający zakres usług opiekuńczych.

Rysunek 13. Problemy społeczne osób starszych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Osoby z niepełnosprawnościami to osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia codzienne życie, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych. Choroba i niepełnosprawność natomiast prowadzą do pogorszenia sytuacji materialnej osoby z niepełnosprawnościami i jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia, rehabilitacja, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób powodują, że osoby te często są klientami pomocy społecznej. Problemami osób z niepełnosprawnościami z terenu Miasta Pruszków zajmują się:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie,
- Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Pruszkowie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Na górce”.

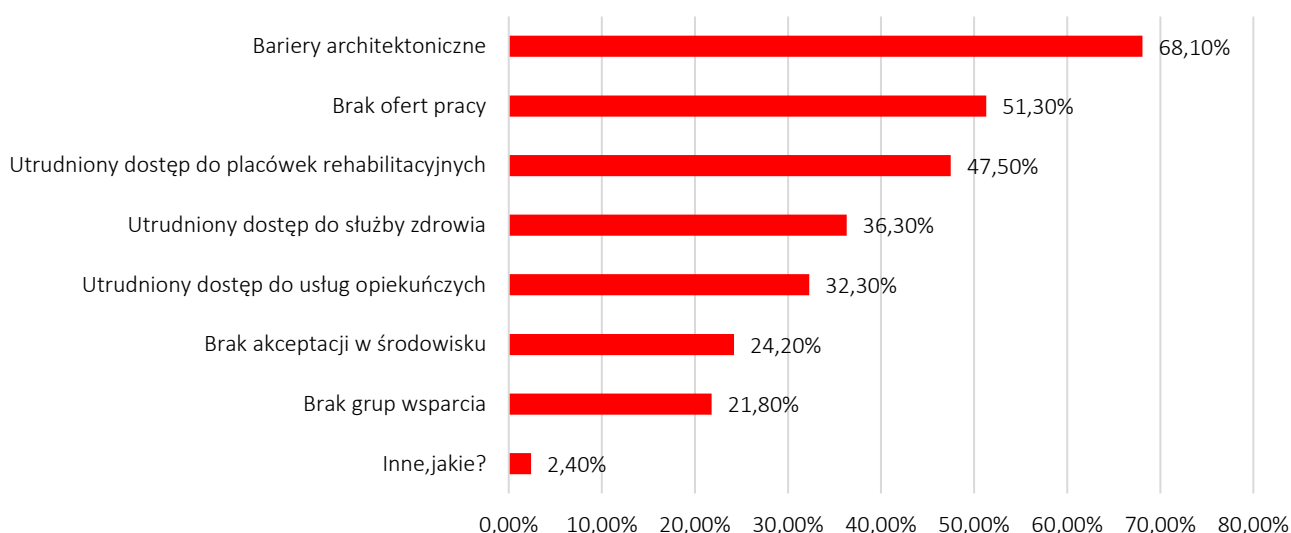
Ponadto przez PCPR w Pruszkowie prowadzony jest program „Aktywny Samorząd”, którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji, a także Program „Asystent Osoby Niepełnosprawnej”, którego założeniem jest zapewnienie wsparcia i pomocy osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności

w codziennych czynnościach, aby umożliwić im większą niezależność, samodzielność i pełniejsze uczestnictwo w społeczeństwie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie oferuje pomocą w formie usług opiekuńczych osobom, które samodzielnie nie są w stanie zabezpieczyć swoich podstawowych potrzeb. Osoby z niepełnosprawnościami mogą skorzystać z pomocy materialnej zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz innych ustaw, w zakresie których pomocy udziela MOPS.

Obszar wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami został poddany ocenie mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietowym. Respondenci wskazali, że głównymi trudnościami dla osób z niepełnosprawnościami są: bariery architektoniczne, brak ofert pracy oraz utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych.

Rysunek 14. Problemy społeczne osób z niepełnosprawnościami

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Wyniki ankiet implikują konieczność podjęcia działań w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz do inwestycji w rozwój infrastruktury. Jest to wyzwanie na najbliższe lata zarówno dla władz miasta, jak i organizacji pozarządowych.

Miasto Pruszków jest w trakcie realizacji projektu „**Budowa i wdrażanie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonowania E- Opieka**”. Projekt skierowany jest do osób, które w miejscu zamieszkania mają problemy z samodzielnym funkcjonowaniem. Głównym jego celem jest przede wszystkim poprawa jakości życia osób korzystających z usług opiekuńczych świadczonych przez samorządy gminne oraz efektywne zarządzanie usługami opiekuńczymi.

W projekcie będą dostępne trzy pakiety:

- Pakiet A – zestaw składający się z dwóch urządzeń tj. urządzenia ubieralnego w postaci opaski z przyciskiem SOS oraz modułu komunikacyjnego również z dodatkowym przyciskiem SOS. Opaska będzie posiadała baterię, która będzie wymagała ładowania raz na 2 lata. Pakiet A będzie przeznaczony dla osób niesamodzielnych, leżących, niewychodzących z domu.
- Pakiet B – zestaw składający się z przycisku SOS i detektora upadku. Pakiet B będzie przeznaczony dla osób niesamodzielnych, poruszających się samodzielnie tylko w obrębie własnego mieszkania, opuszczających je jedynie w towarzystwie osób trzecich. Opaska będzie posiadała baterię, która będzie wymagała ładowania maksymalnie raz na tydzień.
- Pakiet C – zestaw składający się z przycisku SOS, detektora upadku oraz geolokalizatora. Pakiet C będzie przeznaczony dla osób z objawami chorób neurodegeneracyjnych np. choroba Alzheimera czy innego rodzaju demencji np. choroba Parkinsona.

Miasto Pruszków jest obecnie w trakcie wdrażania tego projektu, realizatorem projektu jest Miejski Ośrodek Pomocy w Pruszkowie.

2.3. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie analizy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Podczas analizy danych, dokonano podziału zebranych informacji na cztery grupy:

- **S (ang. strengths)** – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę, na które bezpośredni wpływ ma Gmina;
- **W (ang. weaknesses)** – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę, na które bezpośredni wpływ ma Gmina;
- **O (ang. opportunities)** – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu Gminy,
- **T (ang. threats)** – zagrożenia: wszystko to, co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu Gminy.

W rezultacie SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu pomocy społecznej gminy. Jednocześnie analiza stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania właściwych kierunków rozwoju. Dodatkowo przedmiotowa analiza ujawnia obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu Miasta Pruszkowa.

S - mocne strony	W - słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> o dogodne położenie i bliskość ośrodka metropolitarne skutkujące napływem mieszkańców i przedsiębiorców, zwiększeniem dostępności transportowej, dostępności do usług oraz możliwości uzyskania zatrudnienia, a w konsekwencji rozwojem gospodarczym Pruszkowa, o zmniejszająca się liczba beneficjentów MOPS w Pruszkowie, o działania na rzecz osób uzależnionych, ofiar przemocy w rodzinie – działalność Zespołu Interdyscyplinarnego, o dobrze prowadzona polityka senioralna we współpracy z organizacjami senioralnymi oraz kulturalnymi (Kluby Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Pruszkowie), o uczestnictwo pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie w dużej liczbie szkoleń o szerokiej tematyce podnoszących ich kompetencje zawodowe, o dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna (duża liczba obiektów sportowych, organizowanie zawodów sportowych wysokiej rangi), o dobrze rozwinięta baza kulturalna (duża liczba instytucji kultury, funkcjonowanie Miejskiego Centrum Kultury i Sportu w Pruszkowie z nowoczesnym budynkiem Centrum Dziedzictwa Kulturowego łączącym działania w zakresie sportu i kultury), o funkcjonowanie Pruszkowskiej Karty Mieszkańca zapewniającej wiele zniżek w różnych usługach, o zmniejszające się bezrobocie na terenie Miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> o niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych oraz brak mieszkań socjalnych, wspomaganych i chronionych, o niewystarczający dostęp (niedostępność komunikacyjna) do specjalistycznej opieki zdrowotnej, podstawowej opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych, w tym rehabilitacji społecznej, o zwiększająca się liczba seniorów w strukturze wiekowej mieszkańców Miasta, powodująca wzrost zapotrzebowania na usługi skierowane do osób starszych, o utrudniony lub niemożliwy dostęp osób starszych i osób z niepełnosprawnościami do instytucji publicznych (urzędów, placówek służby zdrowia) ze względu na istniejące bariery architektoniczne, o silne zurbanizowanie Miasta oraz zwiększająca się gęstość zaludnienia, o brak wyraźnego centrum Miasta skupiającego życie społeczne i gospodarcze, o niska dostępność do specjalistycznych form wsparcia realizowanych w środowisku lokalnym, o niewystarczająca oferta usług dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin, o brak miejsca spotkań dla młodzieży prowadzonego przez wykwalifikowanych animatorów, o relatywnie niski udział subwencji ogólnej w części oświatowej w wydatkach na edukację ogółem.

O - szanse	T - zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ możliwości związane z pozyskiwaniem dofinansowań ze środków unijnych w ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 oraz funduszy krajowych, ○ rozwój podmiotów ekonomii społecznej, a w konsekwencji usamodzielnianie osób z niepełnosprawnością, ○ korzystne zmiany społeczne – wzrost kreatywności, wykształcenia, postaw przedsiębiorczych i aktywności prospołecznej, ○ współdziałanie różnych podmiotów w obszarze pomocy społecznej w celu poszerzenia oferty oraz podniesienia skuteczności w dystrybucji usług skierowanych do konkretnych grup i środowisk, ○ współdziałanie wielu podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej w celu rozszerzenia ofert, form i środków pomocy, co stwarza możliwość lepszego docierania do różnych grup i środowisk oraz finansowania działalności z różnych źródeł, ○ przyjęcie nowych dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym wyznaczających kierunki rozwoju państwa, w szczególności sfery społecznej, ○ sukcesywne wdrażanie elektronicznego obiegu dokumentów, ○ zmiana świadomości społecznej w obszarze zagrożeń na skutek działań profilaktyczno-edukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ niekorzystna sytuacja gospodarcza kraju i spowolnienie gospodarcze skutkujące wzrostem bezrobocia, ○ nieefektywna polityka społeczna na poziomie krajowym, ○ zmiana modelu tworzenia i rozpadu rodzin – mniej zawieranych związków małżeńskich, więcej rozwodów, małodzietność, rezygnacja z posiadania dziecka, ○ wzrost uzależnień oraz przemocy wśród mieszkańców Miasta, ○ wzrost problemów opiekuńczo – wychowawczych wśród dzieci i młodzieży, ○ trudności w zapewnieniu stałych źródeł finansowania organizacji pozarządowych, uzależnienie od środków publicznych, ○ częste zmiany przepisów prawa wpływające na stanowienie norm prawa lokalnego, ○ postępujący proces starzenia się społeczeństwa, ○ problemy społeczne związane z cyberprzemocą, cyberuzależnieniami, uzależnieniami behawioralnymi, ○ pogłębiające się wykluczenie społeczne osób starszych, samotnych i osób z niepełnosprawnością, ○ nieznaną skalą następstw gospodarczych i społecznych spowodowanych pandemią COVID-19 oraz agresją Rosji na Ukrainę.

2.4. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Charakterystyczny dla całego kraju spadek populacji nie znajduje odzwierciedlenia w Prognozie opracowanej na podstawie danych GUS na poziomie Miasta Pruszkowa. Jak wskazano uprzednio, liczba ludności Miasta Pruszkowa według danych GUS wynosiła w 2021 roku 65 333 osób i wzrosła o 4 096 osób względem roku 2017. Średnia dynamika zachodzących zmian liczby ludności (stosunek wielkości badanego zjawiska w danym okresie – badawczym, do wielkości tego samego zjawiska w danym okresie bazowym)

kształtuje się na poziomie 101,6% rocznie. Wynik powyżej 100% świadczy o wzroście liczby ludności w badanym okresie, tj. w latach 2017-2021. Na podstawie średniej dynamiki zmian liczby ludności opracowano prognozę demograficzną Gminy do 2029 roku, którą obrazuje tabela poniżej.

Według prognozy ogólna liczba ludności w Mieście Pruszków wzrośnie o ponad 14%, a zmiany będą widoczne również w poszczególnych grupach wiekowych:

- o wiek 0-3 – spадnie o 3%, czyli o 83 osoby,
- o wiek 4-6 – wzrośnie o 13%, czyli o 346 osób,
- o wiek 60+ - wzrośnie o 7%, czyli o 995 osób,
- o wiek 80+ - wzrośnie o 16%, czyli o 533 osoby,
- o wiek przedprodukcyjny – wzrośnie o 20%, czyli o 3 257 osób,
- o wiek produkcyjny – wzrośnie o 11%, czyli o 4 712 osób,
- o wiek mobilny (grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku 18-44 lata) – wzrośnie o 9%, czyli o 2 355 osób,
- o wiek niemobilny (grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku: mężczyźni – 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat) – wzrośnie o 15%, czyli o 2 357 osób,
- o wiek poprodukcyjny – wzrośnie o 10%, czyli o 1 414 osób.

Tabela 16. Prognoza ludności w na terenie Miasta Pruszkowa na lata 2017-2029.

	2017	2018	2019	2020	2021	średnia dynamika w latach 2017-2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	dane	dane	dane	dane	dane		prognoza	prognoza	prognoza	prognoza	prognoza	prognoza	prognoza	prognoza
Ogółem	61 237	61 784	62 317	65 207	65 333	101,6%	66 429	67 546	68 684	69 845	71 028	72 234	73 463	74 717
przedprodukcyjny	11 871	12 178	12 502	13 038	13 248	102,8%	13 617	13 997	14 386	14 787	15 199	15 623	16 058	16 505
produkcyjny	36 310	36 201	36 115	38 466	38 376	101,4%	38 933	39 499	40 074	40 658	41 252	41 854	42 467	43 088
mobilny	23 744	23 580	23 345	25 248	24 769	101,1%	25 052	25 338	25 627	25 920	26 216	26 515	26 818	27 124
niemobilny	12 566	12 621	12 770	13 218	13 607	102,0%	13 882	14 162	14 447	14 739	15 036	15 339	15 649	15 964
poprodukcyjny	13 056	13 405	13 700	13 703	13 709	101,2%	13 878	14 050	14 223	14 399	14 577	14 757	14 939	15 123
0-3	3 071	3 178	3 186	3 034	3 023	99,7%	3 012	3 002	2 991	2 981	2 971	2 960	2 950	2 940
4-6	2 254	2 236	2 291	2 428	2 407	101,7%	2 448	2 489	2 531	2 574	2 618	2 662	2 707	2 753
60+	14 875	15 215	15 478	15 388	15 345	100,8%	15 466	15 588	15 711	15 835	15 959	16 085	16 212	16 340
80+	2 595	2 710	2 809	2 819	2 827	102,2%	2 889	2 952	3 016	3 082	3 149	3 218	3 288	3 360

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS - Prognozy ludności gmin na lata 2017-2029

Systematycznie zbierane informacje i dane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej pozwalają na zaobserwowanie zmian ilościowych oraz pewnych tendencji w strukturze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Analizując tabele i wykresy zamieszczone w części diagnostycznej *Strategii* można przyjąć, że – niezależnie od zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych utrzymuje się stała grupa beneficjentów systemu wsparcia, wymagająca stałej interwencji socjalnej. Rozwój gospodarczy, podnoszenie się jakości życia w mieście, nie zawsze są zbieżne z tempem włączenia osób wykluczonych w życie społeczne.

Podsumowując informacje zawarte w części prognostycznej *Strategii* możemy przyjąć, w perspektywie czasowej przyjmowanej *Strategii*, że:

- spadnie udział osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców miasta, natomiast wzrośnie udział osób w wieku przedprodukcyjnym,
- odsetek ludności w wieku produkcyjnym ulegnie tylko niewielkiej zmianie (spadek o 1,07%),
- dużą grupę osób wymagających wsparcia będą stanowiły osoby z niepełnosprawnościami,
- poza uzależnieniem od alkoholu i narkotyków pojawiać się będą nowe formy uzależnień,
- w kontekście rozwoju rynku pracy kluczowym będzie zwiększenia aktywności zawodowej, zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami, kobiet oraz osób długotrwale bezrobotnych,
- oferta edukacyjna zostanie rozwinięta i dostosowana zarówno do potrzeb uczniów z dobrymi wynikami w nauce, jak i do uczniów z problemami dydaktycznymi i adaptacyjnymi,
- nastąpi systematyczny spadek liczby osób korzystających z dodatków mieszkaniowych.

An aerial photograph of a park or natural area. A winding river flows through the center, surrounded by lush green trees and vegetation. A large, open green lawn is visible in the upper right, with a paved path leading to a parking lot containing several cars. The overall scene is vibrant and green, suggesting a well-maintained natural space.

STRATEGIA

MISJA:

Pruszków miastem umożliwiającym mieszkańcom osiągnięcie satysfakcji życiowej, będącej wyrazem ich pełnej samodzielności życiowej.

Cel główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pruszkowa na lata 2023-2029:

Tworzenie społeczności opartej na integracji wszystkich grup społecznych poprzez zmianę postrzegania potrzeb osób trzecich oraz zwiększenie wrażliwości społecznej. Miasto Pruszków to miejsce bezpieczne i dostępne, w którym dąży się do osiągnięcia pełnej tolerancji, dostępności i równości dla wszystkich mieszkańców.

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Realizacja celu głównego odbędzie się poprzez realizację celów strategicznych, celów operacyjnych oraz kierunków działań.

Na podstawie analizy części diagnostycznej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pruszkowa wyodrębniono trzy najważniejsze cele strategiczne, które zostały opracowane w odpowiedzi na główne problemy mieszkańców Pruszkowa zdiagnozowane w rozdziale nr 2.

Cele strategiczne są jednocześnie zgodne z celem głównym. Celami strategicznymi są:

- 1. Kompleksowe wsparcie mieszkańców oraz rodzin z terenu Miasta Pruszkowa**
- 2. Rozwój usług na rzecz rosnącej populacji osób w wieku senioralnym oraz dla osób niesamodzielnych**
- 3. Zwalczanie przemocy oraz uzależnień wśród mieszkańców Miasta Pruszkowa**

Do każdego celu strategicznego przyporządkowane zostały cele operacyjne, a do nich kierunki działań, które będą realizowane przez MOPS w Pruszkowie, komórki organizacyjne Urzędu Miasta Pruszkowa, jednostki organizacyjne samorządu gminnego w tym: szkoły, placówki oświatowe, Klub Seniora, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czy Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Powyższe cele i kierunki działań realizowane będą w partnerstwie z Powiatowym Urzędem Pracy, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Komendą Powiatową Policji, organizacjami pozarządowymi, Kościołami, związkami wyznaniowymi, wolontariuszami, zespołem kuratorskiej opieki sądowej oraz jednostkami ochrony zdrowia.

CEL STRATEGICZNY I: Kompleksowe wsparcie mieszkańców oraz rodzin z terenu Miasta Pruszkowa

Wspieranie mieszkańców i rodzin wymaga podjęcia szeregu inicjatyw aktywizujących w sferze zawodowej, zdrowotnej i społecznej. Oznacza także intensyfikację działań na rzecz wsparcia rodzin dysfunkcyjnych, często w sytuacji kryzysowej, o niskim statusie materialnym, z trudnościami w pełnieniu roli opiekuńczo-wychowawczej. To również wyzwanie pod względem pracy koncepcyjnej, zmieniającej stereotypy i nieefektywne wzorce. Podstawą takiego podejścia jest familiocentryzm, wskazujący na podmiotowość rodziny w systemie opieki, pomocy i wsparcia. Charakteryzuje się postrzeganiem rodziny w kategoriach zasobów i silnych stron, a także wyposażeniem jej w taką wiedzę i umiejętności, która pozwoli na podejmowanie przez jej członków właściwych decyzji.

Działania te są ściśle powiązane także z nowymi mieszkańcami i ich rodzinami postanawiającymi zamieszkać na terenie Miasta Pruszkowa. Nie sposób oddzielić ich także od problemów mieszkaniowych, bezrobocia oraz przemian gospodarczych związanych z wysoką inflacją. Przy odpowiednim systemie wsparcia, opartym o efektywnie działającą edukację, pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci i młodzieży, służbę zdrowia, rozbudowaną infrastrukturę mieszkaniową, usługową, a także aktywizację społeczności lokalnej poprzez bogatą ofertę kulturalną oraz rewitalizację przestrzeni społecznej (rekreacja, sport, lokalna turystyka) należy oczekiwać osiągnięcia pierwszego z celów strategicznych. Kontynuacja wsparcia dla osób biernych zawodowo, uzależnionych oraz będących zarówno ofiarami, jak i sprawcami przemocy, międzysektorowa współpraca lokalnych władz, organizacji pozarządowych oraz sektora prywatnego, przy jednoczesnym wsparciu finansowym ze środków krajowych oraz unijnych spowoduje poprawę sytuacji mieszkańców w gminie.

Wspieranie rodziny powinno dążyć do wyposażenia jej w taką wiedzę i umiejętności, która pozwoli na podejmowanie przez jej członków właściwych decyzji. Dlatego jeden z celów operacyjnych skupiać się będzie na wzmacnianiu kompetencji rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez działania takie jak prowadzenie warsztatów rozwijania kompetencji rodzicielskich czy zapewnienie mieszkańcom oraz specjalistom pracującym na rzecz rodziny wsparcia psychologicznego, psychiatrycznego i superwizyjnego.

Wpływ na gospodarkę i funkcjonowanie całego kraju mają także stosunki geopolityczne i prowadzona polityka międzynarodowa. Obecna wojna w Ukrainie wpływa na stan polskiej gospodarki oraz życia mieszkańców. Według danych Straży Granicznej od 24 lutego 2022 do 17 lipca 2023 roku granicę polsko-ukraińską przekroczyło 13,66 mln uchodźców z Ukrainy, głównie kobiet i dzieci. Straż Graniczna szacuje, że łączna liczba obywateli Ukrainy, którzy wrócili z Polski w okresie od 24 lutego 2022 r. 17 lipca 2023 r. wynosi 11,841 mln. Dodatkowe skutki wojny zauważalne są m.in. poprzez wzrost cen towarów i usług. Ukraina, jako główny eksporter zboża, przez konflikt zbrojny została ograniczona w możliwościach dostawy tego surowca przez blokadę portów ukraińskich w rejonie Morza Czarnego. Efektem tego będą nie tylko różnice w cenach wielu produktów w krajach

europejskich, ale również możliwe zagrożenie w bezpieczeństwie żywnościowym w krajach Bliskiego Wschodu i Afryce. Rosnące napięcie między Rosją a Zachodem wpływa także na kryzys unijnego rynku gazowego oraz politykę energetyczną. Prowadzona polityka na szczeblu europejskim przekłada się na funkcjonowanie jednostek samorządowych i trudności, z którymi mierzą się zarządzający. Odczuwalne bowiem są rosnące ceny gazu, energii, węgla i innych surowców niezbędnych do codziennego funkcjonowania. Wpływa to na kryzys gospodarczy nie tylko w kraju, ale również w Unii Europejskiej, czego efektem jest także rosnący wskaźnik inflacji.

Integracja cudzoziemców planujących dłuższy pobyt w Polsce, kluczowa zarówno z punktu widzenia ich szans i perspektyw życiowych, jak też interesu państwa, powinna być wspierana przez władze publiczne. Zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami tylko cudzoziemcy objęci ochroną międzynarodową w Polsce i członkowie ich rodzin są uprawnieni do korzystania z programów integracyjnych. Pozostali cudzoziemcy mogą korzystać z pomocy integracyjnej organizowanej przez państwo w ograniczonym zakresie, w ramach pilotażowych projektów współfinansowanych ze środków europejskich. Konieczna jest zatem z jednej strony dbałość o rozwój i usprawnianie istniejącego systemu integracji uchodźców, a z drugiej strony stworzenie spójnej i całościowej oferty integracyjnej dla szerszej grupy cudzoziemców.

CEL STRATEGICZNY I: Kompleksowe wsparcie mieszkańców oraz rodzin z terenu Miasta Pruszkowa

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI EWALUACJI	OCZEKIWANE REZULTATY
<p>1.1. WZMACNIANIE KOMPETENCJI RODZINY W PEŁNIENIU FUNKCJI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie pracy socjalnej, zwiększenie liczby asystentów rodziny zgodnie z potrzebami, • Wsparcie działań pedagoga ulicy na terenie Miasta Pruszkowa, • Opracowanie programów profilaktycznych dla mieszkańców, • Rozszerzenie pomocy asystentów rodziny, • Promowanie zdrowego modelu życia i pozytywnych wzorców rodziny, • Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych w stosunku do rodzin zagrożonych patologiami (organizacja warsztatów kompetencji rodzicielskich, pedagogizacja rodziców, współpraca z asystentem rodziny, • Kontynuacja programów „Posiłek w szkole i w domu”, • Prowadzenie akcji integracyjnych, np. pikniki rodzinne, • Promocja i rozpowszechnienie idei wolontariatu, 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba asystentów rodziny, pracowników socjalnych, • Liczba dzieci objętych opieką pedagoga ulicy, • Liczba osób objętych programami profilaktycznymi, • Liczba asystentów rodziny na terenie Miasta Pruszkowa, • Liczba wydarzeń zorganizowanych na rzecz integracji mieszkańców, • Liczba instytucji, podmiotów, organizacji działających na rzecz wsparcia rodzin z trudnościami, • Liczba podjętych działań na rzecz rodzin z dysfunkcją, • Liczba dzieci, które skorzystały z programu dożywiania, • Liczba rodzin/dzieci, które skorzystały ze wsparcia psychologa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie więzi rodzinnych, • Wyjście rodzin z kryzysu, aktywizacja społeczna, • Wzmocnienie umiejętności i kompetencji rodziców, opiekunów i wychowawców, • Skoordynowany, międzyinstytucjonalny system wsparcia dla rodzin, • Kompleksowe wsparcie działań asystenta rodziny, • Zmiana wzorców funkcjonowania rodziny, • Zmiana nawyków żywieniowych u dzieci.

	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie środowisk zagrożonych trudnymi sytuacjami życiowymi (MOPS, policja, placówki oświatowe). 		
<p>1.2. TWORZENIE ODPOWIEDNICH WARUNKÓW DO ŻYCIA I PRACY</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Pruszkowie poprzez zatrudnianie beneficjentów w ramach robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych, a także kierowanie bezrobotnych na szkolenia organizowane przez PUP poszerzające ich zasób wiedzy i umiejętności, • Promowanie rozwiązań ekonomii społecznej, • Zatrudnienie w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie – użytecznych, staży, praktyk, • Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny, • Prowadzenie warsztatów motywacji i komunikacji, trening rozwoju osobistego, • Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania negatywnym skutkom bezrobocia, przy realizacji programów służących wyrównywaniu szans edukacyjnych, zawodowych, społecznych, • Diagnozowanie środowisk rodzinnych z problemem długotrwałego bezrobocia, 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób zatrudnionych w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie – użytecznych, staży, praktyk, • Liczba przeprowadzonych warsztatów motywacji i komunikacji, • Liczba osób uczestnicząca w warsztatach motywacji i komunikacji, • Liczba przeprowadzonych treningów rozwoju osobistego, • Liczba osób objętych treningiem rozwoju osobistego, • Liczba zdiagnozowanych rodzin z problemem długotrwałego bezrobocia, • Liczba miejsc w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3, • Liczba mieszkańców komunalnych oraz socjalnych na terenie gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywnie działające podmioty ekonomii społecznej na terenie Gminy, • Niższy poziom bezrobocia na terenie Gminy, • Mieszkańcy korzystający z pomocy w zakresie powrotu do aktywności zawodowej i uzyskania zatrudnienia, • Zmniejszenie liczby rodzin z długotrwałym bezrobociem, • Zwiększenie możliwości zapewnienia opieki dzieciom do lat 3 i związany z tym wzrost aktywności zawodowej osób wyłączonych z rynku pracy z powodu opieki nad małymi dziećmi.

	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałania trwałym następstwom kryzysu poprzez pomoc w rozwiązywaniu problemów i konfliktów rodzinnych (mediacje), • Zwiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi do 3 roku życia, • Rozszerzenie oferty mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego na terenie Miasta. 		
1.3. AKTYWIZACJA DZIECI I MŁODZIEŻY Z TERENU MIASTA PRUSZKOWA	<ul style="list-style-type: none"> • Równomierne rozszerzenie rozwoju ofert zajęć pozaszkolnych na terenie Miasta Pruszkowa, • Rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego, • Wspieranie przy organizacji zajęć dla dzieci i młodzieży przy równoczesnym udziale rodziców – integracja rodzin, • Realizacja programów i projektów edukacyjnych i profilaktycznych służących przeciwdziałaniu i zapobieganiu problemom dzieci i młodzieży, • Promowanie wolontariatu wśród dzieci i młodzieży, • Prowadzenie programów wszechstronnej edukacji zdrowotnej w szkołach. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych zajęć dla uczniów z dysfunkcjami, • Liczba zajęć dla uczniów szczególnie uzdolnionych, • Liczba zajęć dodatkowych, • Liczba przeprowadzonych programów prozdrowotnych w szkołach. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój pasji i zainteresowań wśród uczniów, • Zwiększenie możliwości wsparcia uczniów z trudnościami dydaktycznymi, • Uatrakcyjnienie i unowocześnienie oferty edukacyjnej, • Poprawa zdrowia wśród dzieci i młodzieży.
1.4. ZAPEWNIENIE HARMONIJNEGO	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie różnym grupom cudzoziemców dostępu do programów integracyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych szkoleń dla nauczycieli, 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie więzi między mieszkańcami,

**WSPÓŁSTNIENIA
CUDZOZIEMCÓW
W PRUSZKOWSKIM
SPOŁECZEŃSTWIE**

dopasowanych do ich potrzeb zamieszkującej Miasto Pruszków,

- Wsparcie procesu integracji przez system edukacji. Doskonalenie wiedzy i umiejętności nauczycieli oraz kadry zarządzającej szkół w zakresie pracy w wielokulturowym środowisku szkolnym,
- Zapobieganie zjawisku przestrzennej segregacji etnicznej sprzyjającej wykluczeniu społecznemu i możliwości tworzenia się struktur alternatywnych wobec państwa.

- Liczba przeprowadzonych szkoleń dla pracowników jednostek publicznych,
- Liczba NGO współpracujących w ramach organizacji wydarzeń kulturalnych w ramach integracji mieszkańców Miasta.

- Integracja społeczności lokalnej oraz imigrantów,
- Wzrost poczucia tożsamości ze wspólnotą lokalną,
- Poprawa sytuacji rodzin imigranckich w kryzysie,
- Zmniejszenie skali zjawiska izolacji społecznej.

CEL STRATEGICZNY II:

Rozwój usług na rzecz rosnącej populacji osób w wieku senioralnym oraz dla osób niesamodzielnych

Zaspokojenie potrzeb seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami w wymiarze zarówno społecznym, jak i zdrowotnym stanowi jedno z największych wyzwań dla władz krajowych, jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. Starzenie się społeczeństwa niesie za sobą skutki i wyzwania nie tylko w obszarze społeczno-kulturowym, ale i gospodarczym, a zatem przy zmieniającej się diametralnie strukturze demograficznej system wsparcia w tym obszarze powinien ulec przemodelowaniu. Ponadto wejście w życie Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami dodatkowo obciąża Miasto Pruszków do podjęcia działań zarówno w postaci likwidacji barier architektonicznych, podnoszeniu poziomu dostępności cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej.

Realizując drugi z celów strategicznych Miasto Pruszków planuje osiągnąć poprawę warunków funkcjonowania tej grupy społecznej w oparciu o zwiększenie dostępu do usług społecznych, cyfrowych oraz intensyfikację działań aktywizujących społecznie i zawodowo. Cel ten zostanie osiągnięty nie tylko przy wsparciu jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych, lecz także poprzez kształtowanie prawidłowych postaw obywatelskich. Wsparcie instytucjonalne zapewni rozwój infrastruktury oraz katalogu usług. Wzmocnienie działań o drugi filar, oparty na zasobach społeczności lokalnej, przyczyni się do budowania relacji społecznych, w tym międzypokoleniowych oraz zapobiegnie wykluczeniu społecznemu i zawodowemu wskazanej grupy społecznej.

Cel STRATEGICZNY II: Rozwój usług na rzecz rosnącej populacji osób w wieku senioralnym oraz dla osób niesamodzielnych

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI EWALUACJI	OCZEKIWANE REZULTATY
2.1. AKTYWIZACJA SPOŁĘCZNA OSÓB STARSZYCH	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie działalności Dziennego Domu Pomocy Społecznej, Klubów Seniora w Pruszkowie oraz zachęcanie osób starszych do uczestnictwa w zajęciach, • Rozwój pasji i zainteresowań osób starszych (warsztaty, spotkania wyjazdowe), • Rozwój inicjatyw wspierających integrację międzypokoleniową, • Wspieranie dobrych praktyk - aktywna społeczność, pomoc sąsiedzka, w zakresie pomocy seniorom. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrekrutowanych osób do DDP, • Liczba uczestników Klubu Seniora, • Liczba zrealizowanych spotkań, warsztatów oraz spotkań wyjazdowych dla osób starszych, • Liczba przeprowadzonych warsztatów oraz spotkań wyjazdowych dla seniorów, • Liczba funkcjonujących grup samopomocowych oraz wolontariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie więzi społecznych, • Zminimalizowanie ryzyka zagrożenia wykluczeniem społecznym wśród osób starszych, • Poprawa jakości życia seniorów, • Aktywizacja społeczna seniorów, • Rozwój wolontariatu.
2.2. ROZWIJANIE USŁUG OPIEKUŃCZYCH NAD OSOBAMI NIESAMODZIELNYMI ORAZ AKTYWIZACJA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie kadry w zakresie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, • Promowanie wśród społeczności lokalnej, w tym osób starszych i niesamodzielnych aktywnych postaw, w tym samopomocy (np. pomoc sąsiedzka) w zakresie pomocy OzN, • Realizacja programów i projektów na rzecz osób starszych i niesamodzielnych, • Rozszerzenie oferty dla osób z niepełnosprawnościami w tym e-opieki. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób zatrudnionych w ramach usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, • Liczba prowadzonych badań profilaktycznych i programów zdrowotnych, • Liczba programów i projektów na rzecz osób starszych i niesamodzielnych, • Liczba osób korzystająca z pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie wsparcia dla osób starszych i niesamodzielnych, • Zwiększenie wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, • Zmniejszenie skali zjawiska izolacji społecznej, • Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

2.3. ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI ARCHITEKTONICZNEJ, CYFROWEJ I INFORMACYJNO- KOMUNIKACYJNEJ DLA OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

• Likwidacja barier architektonicznych, • Modernizacja i budowa nowych obiektów architektonicznych bez barier dla osób ze szczególnymi potrzebami, • Kontynuacja działań w ramach dostępności cyfrowej, • Podnoszenie kompetencji cyfrowych osób ze szczególnymi potrzebami, • Poprawa dostępności i jakości opieki zdrowotnej i wsparcia społecznego poprzez technologie cyfrowe: rozwój i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań e-opieki, takich jak telemedycyna, aplikacje zdrowotne, platformy społecznościowe oraz narzędzia do zdalnego monitorowania pacjentów, które zwiększą dostęp do usług opiekuńczych, zwłaszcza w obszarach o ograniczonej infrastrukturze medycznej.	• Liczba działań podjętych w ramach realizacji Ustawy o zapewnieniu dostępności, • Liczba osób, które skorzystały z zajęć podnoszących kompetencje cyfrowe, • Liczba organizacji pozarządowych współpracujących z gminą w obszarze wsparcia osób ze szczególnymi potrzebami, • Liczba budynków, w których zlikwidowano bariery architektoniczne, • Liczba osób korzystających z nowych funkcjonalności cyfrowych gminy, • Liczba nowo zastosowanych rozwiązań cyfrowych.	• Zapewnienie dostępności architektonicznej oraz cyfrowej osobom ze szczególnymi potrzebami, • Wzrost kompetencji cyfrowych osób starszych, • Poprawa jakości życia osób ze szczególnymi potrzebami oraz osób starszych, • Budowanie świadomości społecznej mieszkańców na temat osób ze szczególnymi potrzebami.

CEL STRATEGICZNY III:

Zwalczanie przemocy oraz uzależnień wśród mieszkańców Miasta Pruszkowa

Przemoc często idzie w parze z problemem uzależnień i choć problemy uzależnień i przemocy nie pozostają w bezpośredniej zależności przyczynowo-skutkowej, należy pamiętać, że spożywanie alkoholu i narkotyków jest czynnikiem ryzyka dla wystąpienia przemocy w rodzinie.

Zjawiska te mają szereg cech wspólnych, wynikają m.in. z poczucia frustracji i bezsilności oraz braku umiejętności panowania nad emocjami. W obu dochodzi do utraty kontroli nad sytuacją. Problem ten w ostatnich latach poszerza swój zakres, m.in. na skutek uzależnień (np. narkotyki, uzależnienia behawioralne, uzależniania od internetu, smartfonów, gier komputerowych, zakupów, zdrowego odżywiania, idealnego wyglądu itp.) oraz cyberprzemocy. Stanowi to szczególne wyzwanie systemowe zarówno na poziomie lokalnym, jak i w skali kraju.

Wskazane poniżej kierunki działań w tym obszarze w celu wsparcia tej grupy społecznej będą osiągnane nie tylko poprzez działania interwencyjne, łagodzące skutki przemocy i uzależnień, lecz także poprzez prewencyjne programy profilaktyczne, co bezpośrednio przyczyni się do zmniejszenia skali zjawiska oraz poprawy jakości życia społeczności lokalnej.

Dlatego cel III zakłada szereg działań prowadzących do osiągnięcia zintegrowanej pomocy dla osób uzależnionych, skierowanych zarówno do dorosłych, jak i dzieci i młodzieży, a także ich rodzin borykających się z problemem współuzależnienia.

Cel STRATEGICZNY III: Zwalczanie przemocy oraz uzależnień wśród mieszkańców Miasta Pruszkowa

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI EWALUACJI	OCZEKIWANE REZULTATY
3.1. DZIAŁALNOŚĆ PROFILAKTYCZNA W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM SKIEROWANA DO DZIECI I MŁODZIEŻY	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie placówek oświatowych w realizacji programów profilaktycznych z zakresu uzależnień (również behawioralnych) dla dzieci i młodzieży, • Systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych poprzez badanie typu tajemniczy klient oraz prowadzenie działań kontrolnych i interwencyjnych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych, • Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży o skutkach używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, w tym rekomendowanych, • Liczba innych zrealizowanych działań profilaktycznych. • Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami profilaktycznymi w tym w placówkach oświatowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie wśród dzieci i młodzieży wiedzy z obszaru uzależnień, w tym w szczególności skutków spożywania alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych, • Wzmocnienie postaw abstyntenckich oraz postaw sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu w społeczności, • Zmniejszenie problemu uzależnienia wśród mieszkańców Miasta Pruszkowa.
3.2. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY I UZALEŻNIENIOM	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępności terapeutycznej dla osób uzależnionych i współuzależnionych poprzez pomoc terapeutyczną, psychologiczną, prawną, socjalną, • Tworzenie grup wsparcia dla członków rodzin znajdujących się w kryzysie emocjonalnym, • Uruchomienie i wsparcie istniejących punktów poradnictwa w zakresie uzależnień, przemocy, prowadzenie działań zmierzających do poddania się leczeniu odwykowemu, • Współpraca z lekarzami biegłymi i Sądami w kwestii wydawania opinii w zakresie uzależnienia, 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób, które skorzystały z programów wsparcia i programów psychoterapii, dla osób uzależnionych i współuzależnionych, • Liczba i rodzaj zakupionych programów wsparcia i programów psychoterapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych, • Liczba utworzonych grup wsparcia dla członków rodzin znajdujących się w kryzysie emocjonalnym, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie dostępności osobom uzależnionym i ich rodzinom wsparcia specjalistycznego, • Zwiększenie świadomości społecznej na temat uzależnień, • Zmniejszenie liczby osób uzależnionych, • Wzrost efektywności działań prewencyjnych, • Wzmocnienie postaw abstyntenckich oraz postaw sprzyjających

<ul style="list-style-type: none"> • Edukacja społeczna i promowanie trzeźwego stylu życia, • Działalność Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego oraz Punktu Poradnictwa Specjalistycznego, • Współpraca z grupami wspierającymi osoby uzależnione i współuzależnione, • Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w szkole i środowisku rówieśniczym, • Zapewnienie schronienia dla osób doznających przemocy, • Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie przeciwdziałania przemocy, • Wspieranie placówek oświatowych w przeciwdziałaniu nowym formom przemocy (cyberprzemoc). 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczestników grup wsparcia dla członków rodzin znajdujących się w kryzysie emocjonalnym, • Liczba wniosków o leczenie odwykowe złożonych przez Komisję Alkoholową na drodze sądowej, • Liczba osób, które skorzystały z pomocy specjalistów w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym, • Liczba udzielonych porad w punkcie poradnictwa specjalistycznego, • Liczba udzielonych porad w punkcie informacyjno-konsultacyjnym, • Liczba godzin dostępności specjalistów na dyżurze w punkcie informacyjno-konsultacyjnym, • Liczba podjętych działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w szkole i środowisku rówieśniczym, • Liczba podjętych działań w ramach wczesnej interwencji w rodzinie, • Liczba rodzin objętych procedurą niebieskiej karty, • Liczba osób doznających przemocy, którym udzielono schronienia. 	<p>prawidłowemu funkcjonowaniu w społeczności,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie zjawiska patologizacji społeczeństwa, • Zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie, szkole i środowisku rówieśniczym, • Wzrost efektywności działań prewencyjnych.
---	---	---

3.3. WSPARCIE KADRY PRACUJĄCEJ W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ

- Działania w zakresie rozwoju kompetencji miękkich (superwizje, warsztaty),
  - Organizacja zajęć z zakresu przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu,
  - Wzmacnianie kompetencji miękkich kadry z zakresu asertywności, komunikacji, odporności na stres,
  - Rozpowszechnienie oferty świadczonej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
  - Współpraca między instytucjami (m.in. MOPS, PUP, PCPR, stowarzyszenia) w celu kompleksowego wsparcia rodziny.
- Liczba przeprowadzonych warsztatów i superwizji dla kadry,
  - Liczba przeprowadzonych zajęć z zakresu przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu,
  - Liczba uczestników zajęć, warsztatów, superwizji.
- Poszerzanie kompetencji kadry z obszaru pomocy społecznej w zakresie nowych metod pracy z rodzinami i osobami z trudnościami,
  - Zmniejszenie skali zjawiska wypalenia zawodowego wśród kadry,
  - Zmniejszenie poziomu stresu wśród pracowników z obszaru pomocy społecznej.

Harmonogram realizacji poszczególnych celów operacyjnych zakłada ich wdrażanie w sposób ciągły w latach 2023-2029

Konkretny czas realizacji danego celu będzie uzależniony od:

- o możliwości pozyskania finansowania danego celu, w tym w szczególności ze źródeł zewnętrznych,
- o stopnia zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców miasta na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Przewiduje się następujące źródła finansowania celów zawartych w Strategii:

- o środki własne,
- o środki z budżetu centralnego,
- o środki organizacji, które będą wspólnie z MOPS realizować projekty (np. NGO),
- o środki funduszy krajowych,
- o środki strukturalne Unii Europejskiej.

Poniższa tabela przedstawia planowane środki finansowe, które zostaną zaangażowane do realizacji kierunków działań zawartych w niniejszej Strategii. Prognoza wydatków obliczona została na podstawie wydatków Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie z 2022 roku z uwzględnieniem corocznego wzrostu wydatków o 7%. Wydatki zostały określone na podstawie danych ze sprawozdań MOPS – obejmujących łączne kwoty zadań własnych oraz zleconych. Dodatkowo od każdej z kwot odjęto średnią kwotę wypłacanego świadczenia 500+ z ostatnich czterech lat, ze względu na fakt, iż od 2022 roku świadczenie wypłaca Zakład Ubezpieczeń zdrowotnych. Należy mieć na uwadze, że kwoty te mogą ulec znacznym zmianom na przestrzeni lat ze względu na makrootoczenie Gminy, na które władze nie mają wpływu m.in. zmiany klimatyczne, transformacja energetyczna, epidemie czy konflikty zbrojne.

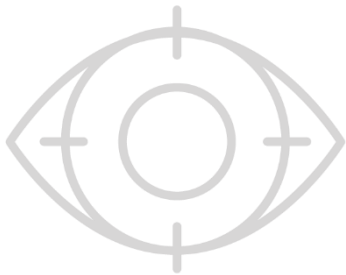
Tabela 14. Ramy finansowe Strategii

ROK	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
KWOTA	43 360 212,41 zł	46 395 42,28 zł	49 643 107,19 zł	53 118 124,69 zł	56 836 393,42 zł	60 814 940,96 zł	65 071 986,83 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz sprawozdania z działalności MOPS w Pruszkowie

MOPS w Pruszkowie będzie na bieżąco analizować sposoby pozyskania finansowania zewnętrznego dodatkowych projektów i inicjatyw. Możliwość zewnętrznego wsparcia finansowego rozwoju miasta będą zależać w szczególności od wielkości środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce i zasady podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa.

4. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem określającym cele i działania do roku 2029 w zakresie problematyki społecznej, wymagającym okresowej aktualizacji do zmian zachodzących w otoczeniu, jak i w samym społeczeństwie. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Organem koordynującym wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie MOPS w Pruszkowie zgodnie z art. 110 pkt. 4 ustawy o pomocy społecznej.

Monitoring realizacji strategii umożliwia:

- o obserwację stanu zaawansowania realizacji poszczególnych działań, umożliwiającą aktualną identyfikację problemów w ich realizacji;
- o ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację;
- o weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków;
- o kontrolę postępu prac związanych z realizacją poszczególnych celów operacyjnych.

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji Strategii są wyznaczone działania. Dokument wyznaczył główne kierunki w jakich należy podążać by osiągnąć zamierzone cele. Jednak nie wszystkie zdarzenia da się przewidzieć, dlatego tak istotny jest monitoring Strategii. W szczególności w obecnej sytuacji, kryzysu związanego z pandemią, stały nadzór i kontrola stają się jednym z głównych elementów prawidłowej realizacji założonych celów. Monitorowanie odbywać się będzie z wykorzystaniem wskaźników realizacji określonych w Strategii w rozdziale 3.2. dla każdego z celów operacyjnych.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28 aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

System ewaluacji polega na ocenie i interpretacji zgromadzonych danych, dotyczących realizacji strategii w odniesieniu do jasno sformułowanych kryteriów jakości oraz efektów wdrażania poszczególnych działań. Ponadto ewaluacja pozwala wyjaśnić, dlaczego wartości wskaźników nie zostały zrealizowane i jakie są przyczyny wystąpienia problemów oraz jak je rozwiązać. Wskaźniki realizacji działań, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, zostały wskazane przy poszczególnych celach operacyjnych. Zostały one

określone w oparciu o przewidywane efekty działań. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport, zawierający dane liczbowe, ukazujący stopień osiągnięcia założonych celów oraz informację czy szacunkowe ramy finansowe na realizację działań okazały się wystarczające. Ewaluacja Strategii w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie czy założone kierunki działań zostały odpowiednio zaplanowane.

MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ w PRUSZKOWIE

ul. Helenowska 3A
05-804 Pruszków
e-mail: sekretariat@mopspruszkow.pl

We współpracy z:

 **Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju**

 **KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI**

ul. Grochowska 35
60-277 Poznań
e-mail: jst@wanir.edu.pl